

Korona, Savaş ve Bitmeyen Krizler

POLİTİK BİR PATLAYICI OLARAK MİLLİYETÇİLİKLER

Georg Auernheimer

Toplumun bir kesimi AB ile ortaklık anlaşmasını imzalamadığı için 2014'te Başbakan Yanukoviç'e karşı Meydan'da ayaklandığında Bander'a'nın adı dövizlerde okunabiliyordu. Swoboda ve Sağ Sektör bu ayaklanmada başlıca bir rol üstlenmişti, hem parti hem de birer milis güç konumundaydılar. her iki örgüt Bander'a'ya sahip çıkıyor. Ayaklanma darbe gerçekleşene kadar tırmandı. Aralık 2013'te ABD'li diplomat Victoria Nuland ve Datherine Asthon (Büyük Britanya) Meydan'ı ziyaret etti. ABD örgütleri, Konrad Adenauer Vakfı ve Soros Vakfı protestoları milyonlarca mali yardımla destekledi. Yanukoviç'in ülkeden kaçmasıyla birlikte yeni hükümet anayasayı değiştirdi. Anayasada NATO üyeliği hedef olarak belirlendi ve Rusçanın statüsü kaldırıldı. Milliyetçi dilsel özleştiricilik garip biçimler aldı. Rusça yalnızca devlet dairelerinde ve medyada değil, alışverişte ve restoranlarda da yasaklanmıştı ve bu yasaklara uyulup uyulmadığı kısmen dil muhafızları tarafından denetleniyordu.

SAYFA 3

DÖRDÜNCÜ ERK İMPARATORLUĞA BOYUN EĞİYOR

Franz Hamburger

Doğu-Batı-Çatışması açısından da kamuoyu görüşü benzer bir gelişme sergiliyor. NATO'nun yirmi yıl boyunca Rusya'nın sınırlarına kadar genişleme süreci ve sürekli saldırgan bir Rusya ve Rusya Devlet Başkanı imgesinin kabul ettirilmesiyle nihayet savaş istekliliği tetiklenebildi. Başlıca aktörler her ne kadar savaş beklemiyor olsa da, soğuk savaş oldukça başarılı. Çünkü NATO'nun genişlemesiyle birlikte soğuk savaş, varoluş koşullarını korumak isteyen Rusya'yı kuşkusuz uluslararası hukuka aykırı önlemler almaya zorluyor. Ve zengin, olağanüstü silahlanmış Batı toplumlarından farklı olarak, Rusya böylece kendi toplumuna yük oluşturan silahlanma çabası içine girmeye itiliyor. FAZ'ten taz'a kadar tüm büyük gazetelerin ve yayınların kamuoyu stratejisinde kayda değer olan şey, bunların artık NATO'nun, yani 30 üye örgütü bulunan dünyadaki tek askeri ittifakın dünya görüşüne, ulusal ya da Avrupa ölçekli çıkarları gözetmeyecek kadar boyun eğmiş olmasıdır. Onlar çatışmayı iki ülkenin, Rusya ve Ukrayna'nın bir çatışması olarak tanımlıyor ve böylece NATO gerçeğini arka plana itebiliyor.

SAYFA 4

REFAH ŞOVENİZMİNE "RUS BAHANESİ" Mİ?

Osman Çıtsay

Rus avı hiç gerçekleşmeyebilir de. Ama nazizm yıllarından miras, onunla örtüşen bir Alman ırkçılığının, böyle bir süre avına "klasik yönsemelerle" cüret edeceğini doğrusu söyleyemeyiz. Başka bahaneler gerekiyor, çünkü 1930'lardan çok başka bir toplumsal-küresel ortamdayız. Rus düşmanlığı, ki farklı koşullarda bir süre sonra, eğer dağların ardında halklar birbirini kırmaya başlarsa, bir Türk düşmanlığına da evrilebilir, geleneksel Alman ırkçılığından kaynaklanıyor artık. Bir Batı ve onun "mükemmel demokrasisi" üzerinde yükselen refah şovenizminden kaynaklanıyor. "Demokrasi şovenizmi" de diyebiliriz. Bir türlü tanımlanamayan, ama var olduğu sanılan demokratik Batı değerlerine itibar etmeyen siyasi birimleri, devletleri rötüşlamak gerekirse eğer, bunu artık demokratik bir ırkçılıkla yapabilirsiniz. Bu kavramda ırkçılık kavramı, eski kan ve etnik-kültürel bağımlılıkları yitirmiştir. Emek sömürüsü üzerinde yükselen bir servetle ilintilidir demokratizm vurgusu. Yani "etnik delirium"dan kaynaklanan ırklar ve ırkçı bakıştan falan değil, Batı metropollerinin ekonomik başarılarını kabul etmeyenlerin barbarlığından yardım alabilirsiniz.

SAYFA 5

KORONA ZAMANLARINDA ÇOCUK HAKLARI: PANDEMİNİN SONUÇLARI İLE PANDEMİ SİYASETİ ARASINDA

Michael Klundt

Bir araştırmaya göre Federal Nüfus Araştırmaları Enstitüsü "pandemi nedeniyle ve bununla bağlantılı okul kapatmaları sonucu 11 ila 17 yaş grubundaki 1,7 milyon kişi için sağlığa dayalı yaşam kalitesinin olabildiğince düştüğünü" ortalama olarak hesapladı (Bujard u.a. 2021, S. 72). Federal enstitü öte yandan "16 ila 19 yaş arası depresiflik semptomları gösteren 477.000 genç" saptadı (agy.). Bu arada Korona krizinin psikososyal sonuçları artık gözden kaçmıyor. "Robert Koch Enstitüsü'nün geçen yılın birkaç araştırmasını özetleyen güncel bir raporu gösteriyor ki: Çocuk ve gençlerde görülen korku semptomlarının sıklığı geçen ilkbaharda yapılan ilk kısıtlamanın ardından yüzde 15'ten yüzde 24'e tırmandı. 11 ila 17 yaş aralığındakilerin yüzde 40'ı yaşam kalitesinin gerilediği izlenimine sahip. 7 ila 17 yaş arasındakilerde psikik tuhafılıklar yüzde 18'den yaklaşık yüzde 31'e yükseldi" (Vorgriemer 2021, S. 2).

SAYFA 8 - 9

www.politeknik.de

Politeknik

info@politeknik.de

Posta adresi: **Politeknik** · Postfach 25 03 48 | 40092 Düsseldorf

İÇİNDEKİLER

1. Sayfa
Alıntılar

2. Sayfa
içindekiler

3. Sayfa
Georg Auernheimer
Politik bir Patlayıcı Olarak
Milliyetçilikler

4. Sayfa
Franz Hamburger
Dördüncü Erk İmparatorluğa
Boyun Eğiyor

5. Sayfa
Osman Çıtsay
Refah şovenizmine
"Rus bahanesi" mi?

6. Sayfa
Kenneth Rösen
Meslek Yasakları Demokrasinin bir
Güçsüzlüğüdür -
Eleştiri Demokrasinin Güvencesidir

7. Sayfa
Rainer Hawlik
Pandemi Zamanlarında Eğitimli Olmak:
Aşgılananlar ve Hakarete
Uğrayanlar

8.- 9. Sayfa
Michael Klundt
Korona Zamanlarında Çocuk Hakları:
Pandeminin Sonuçları ile Pandemi
Siyaseti Arasında

10. - 11. Sayfa
Christian Filko
Kovid, İklim, Ukrayna: Çoklu Krizlerde
SDG'ler Sürdürülebilir Kalkınma
Hedeflerini Gözden Geçirmek için bir
An Olarak Krizler

12. Sayfa
Wolf-D Bukow
Post-rasyonel Sağlık
Aşırı sağcılığın popülist modernizasyonu ve
sürdürülebilir
bir toplumsal ilerleme için doğurduğu
sonuçlar

13. Sayfa
Claus Melter
Nasyonal sosyalizmde hasta cinayetleri
ve günümüzdeki triyaj tartışmasına
ilişkin bir açıklama

14.- 15. Sayfa
Ertekin Özcan
Göçün 60. Yılında Almanya'da
Türkiye Kökenli Toplum ve Örgütleri

15. Sayfa
Havva Engin
"Konuk işçi"den "Göçmen"e -
Göç toplumunda kavramsal konumlan-
dırmalar - Bir Deneme

16. Sayfa
Ömer Yapraklıran
Hiç Kimseye Sanat
Schirn Müzesi'nde bir Sergi

KÜNYE | IMPRESSUM

Politeknik

Türkçe Gazete
Türkische Zeitung

Quartalsweise
Üç ayda bir
Unentgeltlich
Ücretsiz
ISSN 2198-8706

Herausgeber/
Yayımlayan Kurum:
Verein für Allseitige Bildung e.V.
(Çökyönlü Eğitim Derneği)

Visdp | Chefredakteur/
Genel Yayın Yönetmeni:
Zeynel Korkmaz

Postanschrift/Posta adresi:
Postfach 25 03 48
40092 Düsseldorf

Webseite/Internet adresi:
www.politeknik.de

Kontakt/ İletişim
info@politeknik.de

Druck/ Baskı:
Hürriyet A.Ş.
Zweigniederlassung Deutschland
An der Brücke 20-22
64546 Mörfelden Walldorf

Gestaltung/Grafik Tasarım
Atelier Grafik & Illustration
Ömer Yapraklıran

Georg Auernheimer

Politik bir Patlayıcı olarak Milliyetçilikler

Milliyetçilikler uluslararası düzen için bir patlayıcı olabilir. 1990'larda Sovyetler Birliği ve Yugoslavya dağıldı. Birliği oluşturan cumhuriyetler bağımsızlığını ilan etti, ancak yeni bölünmeler de yaşandı. Güçlü merkezkaç kuvvetleri Doğu ve Güneydoğu Avrupa'da çok sayıda anlaşmazlıklara neden oldu. Kurulan iki yeni devlet, her ikisinin de tarihsel karnesi kötüdür, sağda faşist gruplaşmalara açık militan bir milliyetçilik geliştirdi. Bu milliyetçilik jeopolitik güç çekişmeleri için araçsallaştırılabilir ve uluslararası düzen için büyük sonuçlar doğuran az ya da çok bir patlayıcıya dönüşmüştür.

Yugoslavya bünyesinde yer alan *Hırvatistan Cumhuriyeti* Mayıs 1990'da, bir yıl önce kurulan sağ popülist HDZ'nin kazandığı izinsiz bir seçime gitti. Başlangıçta Sırp azınlığı yatıştırma girişimlerine rağmen Sırp giderek ayrımcılık ve dışlanmanın kurbanı oldular. Haziran 1990 tarihli yeni anayasa Hırvat üstünlüğünün bariz bir damgasını taşıyordu ve çokuluslu devletin önceki statüsü ile karşılaştırıldığında azınlıklar için kabul edilebilir değildi. Bu nedenle militan Sırp Eylül 1990'da "Krajina Özerk Sırp Bölgesi"ni ilan etti ve arta kalan Yugoslavya hükümetinden destek gördü. Hırvat hükümeti ise savaşa karşılık verdi. Devlet aygıtı Sırp çalışanlardan arındırıldı. Sırp katliamlara maruz bırakıldı. Savaş giderek şiddetlendi, Nazi Almanyası ile işbirliği yapan Hırvat faşistlerin Sırp nüfusunda bıraktığı travmatik anılar bunun bir nedeniydi. O dönemde Sırp zulmediliyor, onlar toplama kamplarına kapatılıyor ve Yahudi ve Romanlarla birlikte imha ediliyordu. Hırvat Başbakan Tudjman'ın ırkçı hakaretleri ve hükümetinin sürgündeki faşist Ustaşa Hareketi üyeleriyle rahatça ilişkiler kurması Sırp'ların korkularını körükledi.

Buna aldırmayan, Helmut Kohl'un başbakanlığı yaptığı ve Genscher'in dışişleri bakanı olduğu Alman hükümeti Hırvatistan'ın bağımsızlığını tanımak istiyordu, ama 1991'de birkaç ay daha müzakerelere fırsat tanıyan Avrupa Topluluğu'nun diğer üye devletleri henüz onları frenliyordu. Muhtemelen Alman, ama ayrıca ABD tarafından gelen olumlu sinyaller nedeniyle Hırvat hükümetinin uzlaşma isteği azdı. 1991'in sonunda Hırvatistan bağımsız bir devlet olarak tanındı.

Aynı zamanda Sırp'ların yoğunlukla yaşadığı Hırvatistan'ın kenar bölgelerindeki ayrılıkçılar kendi ordusuna sahip Krajina Sırp Cumhuriyeti'ni ilan etti. Yugoslavya Halk Ordusu savaşa müdahale etti. Her iki tarafta da etnik temizliğe başvuruldu. Haziran 1991'de Slovenya da bağımsızlığını ilan edip, derhal uluslararası düzeyde tanınan

geriye Yugoslavya Federal Cumhuriyeti kaldı. Yugoslavya hükümeti Slovenya'nın bölünmesine karşı silahlı direnişinden günler içinde vazgeçti, Hırvatistan ile savaş 1995'te sona erdi. Ama eski çokuluslu devletin geri kalanı çoktan bir savaş meydanına dönmüştü. Diğer bölünmeler, Bosna-Hersek ve Kosova, diğerlerini henüz 1991'de takip etti ve Sırp çekirdek devleti tarafından onlara çaresizce karşı koyulmaya çalışıldı. Bu trajedinin düğüm noktaları Saraybosna'nın bombalanması, Srebrenitsa Katliamı ve sözde Kosovo Arnavutlarına karşı gerçekleştirilecek bir soykırımı

çerçevesinde desteklendi. AB 2012'den itibaren Ukrayna'yı tarafına çekmeye çalıştı, Rusya ise buna karşı uyardı. Bu durum iç kargaşayı ve iktidar kavgasını keskinleştirdi ve 2013/14 Meydan ayaklanmasıyla zirveye çıktı.

Ukrayna sosyo-ekonomik ve kültürel tarihi nedeniyle bölünmüş bir ülkedir. Batı kesimi uzun süre Polonya ve Habsburg Hanedanlığı kontrolünde kaldı, Orta ve Doğu Ukrayna çarlık Rusyası'nın egemenliği altındaydı. 19. yüzyılda Ukraynalı entellektüellerin köylü dili olarak küçümsenen Ukraynaca değer verilmesi talebi bu bölgede

ler halinde kurşuna dizme eylemlerine katılan bir örgüttü bu.

Toplumun bir kesimi AB ile ortaklık anlaşmasını imzalamadığı için 2014'te Başbakan Yanukoviç'e karşı *Meydan*'da ayaklandığında Bandera'nın adı dövizlerde okunabiliyordu. Swoboda ve Sağ Sektör bu ayaklanmada başlıca bir rol üstlenmişti, hem parti hem de birer millis güç konumundaydılar. Her iki örgüt Bandera'ya sahip çıkıyor. Ayaklanma darbe gerçekleşene kadar tırmandı. Aralık 2013'te ABD'li diplomat Victoria Nuland ve Datherine Asthon (Büyük Britanya) *Meydan*'ı ziyaret etti. ABD örgütleri, Konrad Adenauer Vakfı ve Soros Vakfı protestoları milyonlarca mali yardımla destekledi.

Yanukoviç'in ülkeden kaçmasıyla birlikte yeni hükümet anayasayı değiştirdi. Anayasada NATO üyeliği hedef olarak belirlendi ve Rusçanın statüsü kaldırıldı. Milliyetçi dilsel özleştirme garip biçimler aldı. Rusça yalnızca devlet dairelerinde ve medyada değil, alışverişte ve restoranlarda da yasaklanmıştı ve bu yasaklara uyulup uyulmadığı kısmen dil muhafızları tarafından denetleniyordu. Bu nedenle Kırım'da ayrılıkçı girişimler başladı ve Donbas ve Luhansk eyaletlerinden de özerklik talepleri geldi. Kırım referandumu giderek Rusya'ya katılmaya karar verdi. Askeri çatışmalar başlayınca Alman başbakanı ve Fransız devlet başkanı arabulucu oldu. *Minsk Anlaşması*'nda hükümet ile ayrılıkçılar Alman, Fransız, Rus ve Belarus başbakanları ve devlet başkanlarıyla şu noktalarda uzlaştı: Ateşkes, taraflar arasında pazarlık, ayrılıkçılara genel af, federal yapılar lehine anayasada reform, özellikle de Donbas ve Luhansk için özerklik statüsü.

Ukrayna hükümeti bu anlaşmayı uygulamaya istekli değildi. Sağcı, milliyetçi güçler tarafından engellendiğine dair birçok ipucu var. Federal bir anayasa iç ve dış barışı tesis edebilirdi. Ukrayna hükümeti ise bunun yerine NATO'ya girmek için diretti. Bu da Rusya'da NATO tarafından eksiksiz bir kuşatma altına alınma korkusu yarattı. Koşulları yanlış değerlendiren Rusya Devlet Başkanı Putin'in emrini verdiği, uluslararası hukuku ihlal eden saldırı savaşı salt büyük acılara neden olmuyor, ayrıca dünya toplumu ve gezegen için öngörülemez sonuçlar doğuruyor. Gezegenin kurtuluşu şimdilik ertelenmiştir.

Wikimedia Commons: The illustration of the Great European War. No. 16

engellemek için Mart 1999'da NATO'nun Yugoslavya'ya saldırmasıydı. Çokkültürlü Balkan bölgesi için çok şey vadeden bir model yok edildi ya da çöpe atıldı. Şimdi Balkanlar Batı Avrupa için ürünlerini satacağı bir pazar, hammadde ambarı ve işgücü deposudur.

Hırvatistan'ın ayrılmasından sonra Yugoslavya'da başgösteren savaşların gidişatı, her ne kadar daha dar bir zamanda gerçekleşse de, Ukrayna savaşıyla paralellikler gösteriyor. Ağustos 1991'de *Ukrayna* egemenliğini ve bağımsızlığını ilan etti. Bu Rusya ile uzlaşarak gerçekleşti, nitekim Aralık 1991'de Rus Başbakanı ile Sovyetler Birliği'ne bağlı tüm cumhuriyetlerin temsilcileri birliğin dağıldığını açıkladı. Bunu izleyen yıllarda iç politikada artan gerilimler başgösterdi. Bunlar bir taraftan ekonomik ve sosyal düzeni etkileyen - birkaç yasama dönemi boyunca komünistler seçimlerden galip çıktı -, diğer taraftan da Batı'ya ya da Rusya'ya yüzünü dönmeyi amaçlayan gerilimlerdi. Önemli bir siyasal kriz 2004'te sözde seçimlere hile karıştığı gerekçesiyle çıktı ve buna bir yandan genel grev bir yandan da kitlesel protestolarla tepki gösterildi. Sözümona *Turuncu Devrim* Batılı örgütler, ABD dışişleri bakanlığı ve USAID'in danışmanlığı

yasaklarla karşılaştı. 1900'lerde nüfusun yüzde 70'i okuma yazma bilmiyordu. Ancak Ruslaştırma çabaları eğitilmiş kesimde direnişi uyandırdı ve Ekim Devrimi'nden sonra Alman ve Avusturya ordu birliklerinin yardımıyla kendi devletlerini kurmak için onları cesaretlendirdi. Ancak bilhassa Donbas'tan gelen kızıl muhafızların yardımıyla Kızıl Ordu Ukrayna'yı fethetti. Doğu Ukrayna proleterlerin ağırlıkta olduğu bir sanayi bölgesiydi ve Rusçayı günlük dil olarak kullanan, Doğu Avrupa'dan gelen birçok göçmen burada yaşıyordu. Buna karşın tarımın ağırlıkta olduğu Batı Ukrayna kültürel açıdan Polonya ve Avusturya'nın etkisi altındaydı. Kurulan Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'yle birlikte Ukraynalılar ulus statüsü kazandı. Ukraynaca yazışma dili düzeyine çıkarıldı. Ancak Batı Ukrayna'da Rus düşmanı güçler bulunuyordu ve bunlar Alman ordusunun saldırısıyla birlikte kendi etnik homojen devletlerini kurma çabasına girdi. Faşistvari kesimlerden faşist güçlere kadar uzanan bu ögeler Nazi Almanyası'nın desteğini istedi ve ancak Kızıl Ordu ilerlemeye başlayınca söz konusu desteği gördü. Stepan Bandera (1909-1959) OUN-B'nin önderi olarak kötü şöhretiyle öne çıktı, 1941'den itibaren katliam ve kitle-

Çeviri: PoliTeknik

Franz Hamburger

Dördüncü Erk İmparatorluğa Boyun Eğiyor

Medyanın büyük çoğunluğu ulus devlet tarzında örgütlenmiştir. Dil sınırı belirler. Ulus devlet yasalarıyla düzenlenmiş toplumlarda medyanın ele aldığı konuları içeren perspektif de sınırlar gösterir. Pek fark edilemese de, konu ve sorunların etnosentrik renklerle boyanmış bakışı algı ve sunuyu belirler. Medya, toplumun özkavrayışını ifade ettiği bir organdır. Bu genelde dolaylıdır ve krizlerde ayrıntılı olarak formüle edilir. Her şeyden önce diğerlerine saldırmak, varsayılan saldırıları önlemek ya da toplumdaki farklı görüşleri gayrimeşru kılmak ya da karalamak söz konusu olduğunda, özkavrayışın seslendirilmesi gerçekleşir, nitekim bu özkavrayış baskın bir özkavrayıştır.

Kamuoyu farklı aktörlerin çıktığı ya da farklı aktörlerin temsil edildiği bir arena olarak kavranabilir. Arena konuşmacılar ve seyirciler tarafından yapılandırılır. Bu forumda prestijli olan ya da yeterli görülenler konuşur. Bu durum, günlük yaşantıda gerçekleşen konuşmalardan başlayıp kitlesel medyaya kadar uzanan kamuoyunun farklı düzlemleri için geçerli. Son belirtilen düzleme erişim kısıtlı ve revaçtadır – dikkat toplamak için çekişmek demokratik kamuoyunun bir parçasıdır. Ancak erişimler yapısal olarak miras bırakılıyor. Medya bu nedenle güç ve/ya da paraya sahip olanların, prestij kazanan ve yeterli edinenlerin organıdır. Örneğin Almanya'da tanım koymak noktasında özel bir güç talep eden ulusal gazete ve yayınlar, bir özel kişinin ya da buna uygun bir mali grubun mülküdür.

Almanya'daki basın oldukça organize: Özel medyanın karşısında kamusal yayın kuruluşları bulunuyor. Bu kuruluşlar üzerinde etkide bulunmak parti stratejilerinin önemli bir ögesidir. Şu ana kadar en büyük iki parti, yayın konseylerindeki nüfuzlarını sağlayan ajanları üzerinden bu kuruluşların yaydığı dünya görüşünü fiilen düzenlemektedir. Söz konusu dünya görüşü elbette tek tip değil, ancak boyutu itibarıyla baskındır: Azınlıklara, özellikle de toplumsal eleştiride bulunan azınlıklara söz hakkı tanınması, bunlar ancak baskın dünya görüşünü ciddi ölçüde tehdit etmedikleri sürece mümkün. Bilhassa krizlerde ya da kriz olarak "methedilen" aşamalarda, bu durum görünür olur ve önemli hale gelir. Medya her krizden yarar sağlar, çünkü o yön bulmak için yardım ve sorun çözümleri vaadedir. Kitlesel medya toplumun devamının ya da toplumun ana varlıklarından birinin hedef olduğu izlenimini uyandırmaktadır ve salt bu yolla baskın görüşe sadakat duyulmasını sağlayabilmektedir.

Korona salgınıyla geçen iki yılda bu yapı oldukça belirgindi. Hükümet seçilmiş bir uzman grubundan yayarlanabilmiştir. Bu uzmanlar, eş zamanlı olarak hükümetin kararlarıyla yaratılan bir bilgi havuzundan beslenebilmiştir.

Kaynak:
Wikimedia Commons: War Horse (16733653162)

Böylece araştırmalar yapılmış ya da engellenmiştir. Örneğin uzun süredir talep edilen araştırma Koronanın üçüncü yılında da yapılamamıştır. Nitekim istenen, virüs kapmak noktasında nüfusun statüsünü temsil ortaya komaya yarayacak bir araştırmaydı. Sonuca göre alınacak gerekli önlemlerin güvenilir bir veriye dayandırılması mümkün olacaktır. Ancak belirli bir stratejinin dogmatlaştırılması talep edilen salt bu araştırmayı engellemekle kalmadı, aynı zamanda belirli kavramları tabulaştırdı ve farklı görüşleri ya yorumsuz bıraktı ya da karaladı.

Korona yıllarının sıra dışılığı, en önemli kitlesel medya kuruluşlarının hükümet stratejisiyle tümüyle görüş birliği göstermesinde yatmaktadır. Hükümeti eleştirme konusunda bilirkşi yeterliklerine sahip uzmanların karşısında büyük bir koalisyonun baskını ve gücü duruyordu. Televizyonlarda yayınlanan *talkshow*'lardaki tartışmalar büyük ölçüde karışıklığa neden olmuştur. Düzenlemelere ilişkin giderek karmaşıklaşan direktiflerin, kendileri de salt devlet sistemi tarafından kontrol edilebilen kriterlere bağlanması bunun dışında yön belirleyememe haline neden olur ve bu hal, yaşam ve sağlık için duyulan korkuya sınırsız güç tanır. Toplum rahatça yönetilmesini sağlayan bir histeri ve kuralsızlığa batmıştır.

Doğu-Batı-Çatışması açısından da kamuoyu görüşü benzer bir gelişme sergiliyor. NATO'nun yirmi yıl boyunca Rusya'nın sınırlarına kadar genişleme süreci ve süreki saldırgan bir Rusya ve Rusya Devlet Başkanı imgesinin kabul ettirilmesiyle nihayet savaş istekliliği tetiklenebildi. Başlıca aktörler her ne kadar savaş beklemiyor olsa da, soğuk savaş oldukça başarılı. Çünkü

NATO'nun genişlemesiyle birlikte soğuk savaş, varoluş koşullarını korumak isteyen Rusya'yı kuşkusuz uluslararası hukuka aykırı önlemler almaya zorluyor. Ve zengin, olağanüstü silahlanmış Batı toplumlarından farklı olarak, Rusya böylece kendi toplumuna yük oluşturan silahlanma çabası içine girmeye itiliyor.

FAZ'ten taz'a kadar tüm büyük gazetelerin ve yayınların kamuoyu stratejisinde kayda değer olan şey, bunların artık NATO'nun, yani 30 üye örgütü bulunan dünyadaki tek askeri ittifakın dünya görüşüne, ulusal ya da Avrupa ölçekli çıkarları gözetmeyecek kadar boyun eğmiş olmasıdır. Onlar çatışmayı iki ülkenin, Rusya ve Ukrayna'nın bir çatışması olarak tanımlıyor ve böylece NATO gerçeğini arka plana itebiliyor. Ama Amerikan emperyalizminin önemli bir aracı olan NATO'nun genişleme stratejisiyle çatışmaya neden olduğu ve askeri destek vererek Ukrayna'yı kışkırttığı ise gizlenmektedir. ABD'nin silah kontrolü ve silahların azaltılması için yapılan sözleşmelerden çekilmesiyle dünyadaki gergin duruma büyük ölçüde sebebiyet verdiği de aynı biçimde hasır altı ediliyor.

Bu oldukça tuhaf sonuçlar doğuruyor. Rusya'nın bağlayıcı sözleşmelerle durumu sakinleştirme arzusu "küstahlık" ve "uygunsuz bir beklenti" olarak adlandırılıyor. Sözde Rusya Ukrayna'nın NATO üyesi olmaması için "ısrar ediyor". Öyle ki, üyelik durumunda Avrupa caydırıcılık dengesi tümüyle sallantıya girerdi, çünkü Rusya'nın kendi güvenliğini sağlama hesapları sekteye uğratılmış olurdu. Ama Avrupa içi koşullar artık hesaplanamaz hale gelmişse, ve nitekim Doğu Avrupa'da roket ve seyir füzeleri için konuşlandırılan fırlatma rampaları ile durum zaten ciddileşmiştir, o zaman ABD değil, Avrupa ülkeleri artan bir savaş riski ile karşı karşıyadır. Antlaşmalar çatışma riskinin azaltılmasında tek araç olmakla beraber, bunlardan tiksinti duyulması sağlanıyor.

İkinci bir tuhaflık "kıymetli kalem" ev sahipliği yapan medyanın diğer devletlerin hükümetlerini Federal Almanya hükümetine karşı konumlandırmasında yatıyor. Diğer hükümetlerin "kayılları"na ilişkin saçmalıklarla, oldukça belirsiz bir şekilde sayfalara taşınıyor bunlar ("sözde büyük şüphe duyuluyor", "net bir tutum" göstermek söz konusuymuş), kendi toplumlarında kuşku uyandırılmak isteniyor ve bu duyguyla, toplumun, güvenin "büyük bağışçısı" ABD ve NATO'yu alkışlaması bekleniyor. Bu eserde saldırgan bir ruh hali ve savaş istekliliği yaratabilecek geleneksel her unsurdan yararlanmaktan geri kalmıyor. 30 yıl önce Orta Avrupa'da iki Almanya'nın birleşmesini ve diplomasi yoluyla önemli ölçüde bir uzlaşmaya varılmasını sağlayanla-

rın ruh hali bile artık hiç bir şey ifade etmiyor.

Medyadaki retorik tırmandırmalar, tehdit koşullarının tersyüz edilmesi, hükümetin karalanması, 20 yıldır Rusya'nın saldırganlığına dair saçmalıklar ve Batı, bir diğer ifadeyle NATO tarafından başlatılan savaşların unutturulması, tehdit kaynaklı bir korkunun oluşmasına ve saldırganlığın odaklaştırılmasına neden oluyor, bunlar karşısında medya, selamet vadeden haberi açıklıyor: Büyük abinin askeri şemsiyesi altında güvenlik var. Ve Kaiserslautern yakınlarındaki Weierbach'ta, ABD dışında yer alan en büyük Amerikan hastahanesini inşa eden dünya egemenliğinin efendisine ulusal çıkarları gözetilen rasyonel hesaplamalar dahi kurban ediliyor. O nedenini biliyordur.

Son söz

"VRM Holding GmbH & Co. KG"nin Rhein-Main-Bölgesi ve Hessen Merkez için yayımladığı gazeteler 31.01.2022'de bir karikatüre yer verdi. Karikatürde aç bir ayı, ceketinde "UKR" yazan küçük bir insanı tehdit ediyor. O, "haalooo, bana kim yardım edebilir!!" diye bağıyor. Ön planda, resmin yarısını kaplayan ve üzerinde "Alman tarihi 1933 - 1945" yazan bir çalının arkasında Alman Michel ve Başbakan Scholz oldukları kolayca seçilebilen iki şahıs gizleniyor. Ve bu çalılık Almanya'nın, görünüşe göre tehdit edilen adama yardımını engelliyor. Bu karikatür iki şeyi vurguluyor: Ukrayna görünüşe göre tehdit altında ve savunmasız; Ukrayna'nın Rusya tarafından tehdit edildiği, NATO'nun gücünü genişletmek için en etkili buluşudur. Gerçekten de Rusya NATO tarafından tehdit edildiği için Ukrayna'nın NATO üyesi yapılmamasını güvence altına alacak yazılı anlaşmalar peşinde. Ukrayna'nın saldırı altında olduğu ve Alman hükümetinin Nasyonal sosyalizme atıfta bulunarak Ukrayna'ya askeri destek vermekten kaçındığı iddiası ile ortada benzer bir durum olduğu telkin ediliyor.

Bu karikatür "saklanma yeri" olarak etiketleniyor. Gerçekte Adolf Hitler'in "saat 5.45'ten beri ateşe ateşe karşılık veriliyor" sözü bu karikatürün tarihsel sapıklığını karakterize etmek için daha uygun olurdu. Çünkü alaycılıkla o zamanlar aslında Rusya'nın Almanya'ya saldırdığı şeklinde bir yorum getirilebilir.

Artık zamanı geldi, mesajın içeriği şöyle: "Savaş artık unutuldu, faşizmin vahşeti unutuldu, Rusya'daki 27 milyon ölü unutuldu, artık irade gösterin ve savaşın sonra nedenlerine dair yeniden riyakârlık eder ve yalan söyleyebiliriz. Afganistan'a demokrasi getirdiğimiz gibi".

Osman Çutsay

Refah şovenizmine “Rus bahanesi” mi?

Federal Almanya’da biraz daha sıkıştırılırsa, refah şovenizminin kanatlarında ve bir dış çatışmayı bahane olarak kullanan güçler, Rus avına çıkabilecek. Bugün olmazsa, yarın mı? Eğer Ukrayna daha fazla yanarsa ve sorunları silahla çözme ısrarı çıkmazsa girerse, bunun hiç olmayacağını kimse iddia edemez.

Batı metropollerindeki ışıklı illüzyonlara “refah rejimi”, bu rejimin bekçilerine ve propagandistlerine de “refah şovenistleri” diyebiliriz.

Peki, refah tehlikeye düşerse, onun bekçileri, yani “refah şovenistleri” ne yapar? Metropollerin neonları, az gelişmişlerin sırtından yanmaz olursa, enflasyon bütün birikimleri ve ücretleri yemeye başlarsa, bundan kimler ve hangi gerekçelerle sorumlu tutulur? Örneğin, Batı refahının Ukrayna’da Rus silahlarıyla tehlikeye düştüğünü görünce, pırsıp geri mi gider, yoksa bir karşı atağa mı geçer?

Rusya’ya veya bugünlerde “başşeytan” ilan edilen, en azından ana akım medyada korkunç bir saldırı altındaki Putin’e, ters yöndeki tüm propagandaya rağmen olumlu bakan insanlar hedefe mi girer? Rus avı mı başlar? Almanya’da Rusça konuşan insan sayısının 3 ila 6 milyon arasında değiştiği belirtiliyor birçok kaynakta. Az bir rakam değil bu.

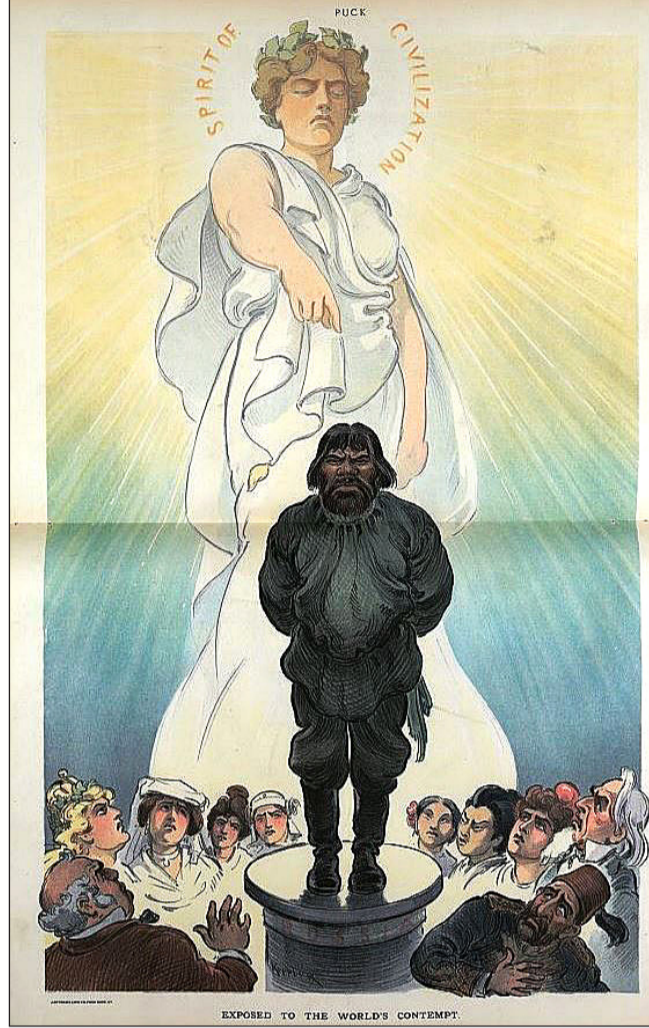
Rus avı hiç gerçekleşmeyebilir de. Ama nazizm yıllarından miras, onunla örtüşen bir Alman ırkçılığının, böyle bir süre avına “klasik yönsemelerle” cüret edeceğini doğrusu söyleyemeyiz. Başka bahaneler gerekiyor, çünkü 1930’lardan çok başka bir toplumsal-küresel ortamdayız. Rus düşmanlığı, ki farklı koşullarda bir süre sonra, eğer dağların ardında halklar birbirini kırmaya başlarsa, bir Türk düşmanlığına da evrilebilir, geleneksel Alman ırkçılığından kaynaklanmıyor artık. Bir Batı ve onun “mükemmel demokrasisi” üzerinde yükselen refah şovenizminden kaynaklanıyor. “Demokrasi şovenizmi” de diyebiliriz.

Bir türlü tanımlanamayan, ama var olduğu sanılan demokratik Batı değerlerine itibar etmeyen siyasi birimleri, devletleri rötüşlemek gerekiyorsa eğer, bunu artık demokratik bir ırkçılıkla yapabilirsiniz. Bu kavramda ırkçılık kavramı, eski kan ve etnik-kültürel bağımlılıkları yitirmiştir. Emek sömürüsü üzerinde yükselen bir servetle ilintilidir demokratizm vurgusu. Yani “etnik delirium”dan kaynaklanan ırklar ve ırkçı bakıştan falan değil, Batı metropollerinin ekonomik başarılarını kabul etmeyenlerin barbarlığından yardım alabilirsiniz. Onları yaşanan çıkmazdan sorumlu sayabilirsiniz. Acımasız ırkçı, her âlemde var. Ya âlemler değişmişse? Her âlemin ırkçısı farklı olmaz

mi? Haksızlık yapanlar kadar haksızlığa uğrayanlarda da barbar eksik değildir. Gerekiirse, bulunur.

Federal Almanya’dayız: Eğer Ukrayna savaşı nedeniyle birden yayılmaya başlayan Rus tedirginliği, böyle devam eder ve düşmanlık halini alırsa, kısa bir süre sonra başka azınlıkları da objektifine takabilir. Onlara yönebilir. İslamcı katillerin bahane ilan edilmesiyle, Müslüman ülkelerden veya kültürlerden kaynaklanan, Batı dünyasını da çeşitli ölçülerde eleştirme talihsizliğine bulaşan insanların, hedef tahtasına oturtulduğunu biliyoruz. Dün Yahudilere yapılan, yarın Müslümanlara veya Ortodokslara neden yapılması? Günah keçisi yaratmak çok kolay...

Batı dünyası, Avrupa başta olmak üzere, kendi ekonomik sistemini sorgulayan her devlet yapılanmasını törpülemekle yükümlü hissediyor kendisini. Bu nedenle NATO’nun dış dünyada bir savaş makinesi olarak görüldüğü gerçeğini kabullenmek istemiyorlar. Kuşku olanların kuşkularını gidermek, bir kısmını yemlemek, bir türlü ikna olmayanları da çeşitli yollarla tehdit ederek hizaya sokmak (“Gleichschaltung”) mümkün; böyle düşünenler var. Her durumda, Batı değerlerinin kendilerinin sırtından yaratılan bir sahte cennet olduğunu iddia eden “dışarıkları” ve onların yoksul çocuklarını, doğrusu metropollerde de zor günler bekliyor.

Kaynak: Wikimedia Commons: Puck magazine, 1903 June 17

diğimiz yerler devlettir. İyi de, olmuyor. Yoksullar, zengin Avrupa’nın birkaç metropolünü beslemek istemiyor.

Her yıl bir öncekinden daha tehlikeli saldırılara sahne oluyor. Federal Almanya siyaset sınıfı, Yugoslavya’ya benzemeyi reddeden Rusya ile Miloşeviç ya da Saddam veya Beşar Esad muamelesi görmeyi reddeden bir Rus politikacısını şeytan ilan edebilir, ki o yolda ilerleniyor, o zaman bu çıkışın altını bir şeyle doldurmak gerekir: Kimsenin anlattığı “Batılı değerler”. Herhalde çok partili rejim demek istiyorlar. İyi de bu rejim ne menem bir şey ki böyle, insanların aç, devletlerini yaşayamaz kılıyor ve ülke yönetimini de Batı’daki dev oligarkların (eskiler “monopol” derdi) oyuncuğu veya yemi haline getiriyor.

Kuşku duyan ve düşman olarak propaganda edilenlerin hiç de anlatıldığı gibi olmadığını düşünen göçmenler, mesela Ruslar, böyle bir ortamda ilk suçlanacak ve sırtına binilecek topluluktur. Bu topluluk içinde de en çok göze çarpanlar... Türkiye kökenli insanlar... Bugün Rus Ortodokslar suçlu ilan edilirse, onları Müslümanların izleyeceğine söylemek, kâhinlik falan değil. Metropoller ve biçimlendirdiği insan tipi, kendi yaşam ve üretim biçimini korumak için böyle saldırılara mecbur olduğunu hissederse, “Batı refahını ve o refahın siyasi rejimini koruyup yaymak” adına her türlü sertleşmeyi ciddiye alabilir.

Yeni bir faşizm bu. Kapitalizmin böyle marifetleri var...

Faşizm, faşizmin kurdudur.

Demek ki, tedirgin olmak için yeterince nedenimiz var. Refah toplumları, demokrasileri, tam bir çıkmazda. Eşitlikçiliği ve merkezi planlamayı temel alan ülkelerin izleri ise yaşlı kıtadan silinmiş durumda. Hatta Almanya, Oskar Lafontaine Sol Parti’den istifaya ettiğinden beri, sosyal demokrasiyi tamamen kusmuş görünüyor.

Böyle bir ortamda her türlü gerici tepkiyi beklemek zorundayız. Rus avı da Müslüman avı da mümkün olabilir. Her şey mümkün... Yangın yıllarındayız, yangın yollarındayız, hep söylüyoruz. Şimdi az bile söyledikimiz anlaşılıyor.

En azından hep birlikte, medyanın klasik tanımıyla by-pass edildiğini, demokrasinin hiç de öyle herkesin istediğini her ortamda söyleyebileceği bir rejim olmadığını görüyoruz. İyi de, neden?

■

Peki, ışıl ışıl metropollerde enerji bulunamaz ve bulunan enerji de cep yakar olursa, tam bir sağcı siyaset adamı kimliğine bürünen Yeşil politikacı ve Başbakan Yardımcısı Robert Habeck’in deyimiyile, “sosyal barış tehlikeye düşer” mi? Düşerse, insan insanın kurdu halini almaz mı? Batı değerleri, bir anda tersine dönmez mi?

Refah şovenizmi, klasik Alman ırkçılığından çok farklı bir format. Batı demokrasisi denilen, bir türlü tanımlanamayan bir “gelişkinlikten ve parlaklıktan” doğuyor. Batı demokrasisi, zenginliğin kaynağını vermeksizin, kendi değerlerini her yere dağıtmak, şubeler açmak, bu şubeleri de kendi kadroları üzerinden denetlemek istiyor. Şube de-

Kenneth Rösen

Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Eğitim ve Bilim Sendikası

Çeviri: PoliTeknik

Meslek Yasakları Demokrasinin bir Güçsüzlüğüdür - Eleştiri Demokrasinin Güvencesidir

Bazı jübileler kutlanır, bazıları ise kutlanmaz. Ocak 2022'de, kamu hizmetlerinde yaklaşık üç buçuk milyon iş başvurusu sahibinin denetlenmesine yol açan radikaller yasanın ellinci yılıydı. Acı bir jübile. İki nedenle bu jübile oldukça acıdır: Birincisi, çünkü meslek yasaklarıyla devlet makamlarınca yüzleşilmedi, siyasi aparat bu yasakların demokrasi için hangi sonuçlar doğduğunu aydınlatmaya çaba göstermedi ve sorumluluk üstlenilmedi. Öte yandan acı olan bir diğer şey, trafik lambası koalisyon sözleşmesinin meslek yasaklarının hukuksuz uygulamasından ders çıkarılmadığını açıkça göstermesidir.

Brandt'ın ağır sonuçlar doğuran hatası

Politikayla ilgilenen, kendileri bir gün bir gösteriye ya da politik bir aksiyona katılmış angaje insanlara karşı uygun bir tepki göstermeyi hedefleyen saf inançtan, belirli politik görüşten insanların kamu hizmetlerinde çalışmaması gerektiğine dair ana fikir oluştu. 28 Ocak 1972'de eyalet başbakanları şansölye Willy Brandt liderliğinde aşırılıkçılar yarasını, adına radikaller yasası denilen kanunu çıkardı. Kamu hizmetlerinde çalışmak üzere yapılan her iş başvurusu otomatik olarak Anayasa Koruma Teşkilatı'nda bir sorgudan geçti. Bu uygulamayla bir kişinin siyasal olarak kamu hizmetlerinde çalışmaya uygun olup olmadığı inceleniyordu.

Akabindeki yıllarda ve Baviera'da doğrudan sorgunun kaldırıldığı 1991'e dek kamu hizmetlerine iş başvurusu yapan 3,5 milyon kişi denetlendi. Anayasa Koruma Teşkilatı hangi başvuru sahibinin "aşırılıkçı" ya da hangisinin "anayasa düşmanı" olduğuna karar veriyordu. Olumsuz bir değerlendirme sonucunda şahıslar ya kamu hizmetlerinden çıkarıldı ya da işe dahi alınmadı.

Rudi Dutschke tarafından ilan edilen kurumlara yürüyüş, Nazilerden arındırmanın hiç bir zaman boş bir sözcük olmaktan öteye geçmediği muhafazakâr-reaksiyoner bir devletin kulağında bir tehdit olarak yankılanmış olmalıydı. Ama demokrasi olarak demokrat olmak yerine, hukuksuz ve olabildiğince anti demokratik bir uygulama devreye sokuldu. Devletin ve politikanın aşırı soldan duyduğu korku o denli büyüktü ki, politikaya ilgili angaje insanlardan genel bir şüphe duyuldu. Bunun her şeyden önce sol çevrelerden insanları hedef alması sistemliydi - sağcı gruplaşmalara çoğu durumda aldırış edilmiyordu. Willy Brandt daha fazla demokrasi için cesaret istiyordu,

meslek yasaklarına bakıldığında bu kulağa alay etmek gibi geliyor. Daha fazla demokrasi için cesaret anayasanın anti faşist karakterini benimsemek, anti faşizmin başlı başına sağlıklı bir demokrasinin esası olduğunu kavramak anlamına gelirdi. Ancak Anayasa Koruma Teşkilatı sola karşı kendini gösteriyordu. Toplumun Nazilerden arındırılmasını hızlandırmak yerine, sol politik çabalarla mücadele dildi. Daha açık bir ifadeyle: Anayasa Koruma Teşkilatı'nın kararları demokratik temelden yoksun-

tutan o organizasyon. Bu üç örnek resmi kurumların yapısal güçsüzlüğünü göstermeye yeter. Trafik lambası koalisyonunun buna rağmen "anayasa düşmanı"ni lanetlemekten çekinmemesi kuşku uyandırmalı.

Koalisyon sözleşmesindeki bir başka nokta da pür dikkat kesilmeyi gerektiriyor: "Başvuru sahiplerinin tabi tutulduğu ve başka alanlarda başarıyla yapılan güvenlik denetlemelerini genişletiyoruz ve böylece güvenlik kurumlarının

o zaman demokrasi içinde ve onun aracılığıyla gerçekleştirilmek istenen toplumun eleştirel analizi belli ki siyasi karar vericilerin çıkarına değil. Sınıf ve sömürü ilişkilerinin analizi demokrasinin başlıca konularından biri olmalı, çünkü yapılan analiz demokrasinin nitekim hangi noktalarda gerçekleşmediğini açıkça gösteriyor. Demokratik bir toplum öyleyse kendi koşullarının eleştirel yansımalarına bağımlıdır. O, demokrasiyi kesintisiz bir süreç olarak kavrar ve demokrasiyi kalıcı bir statüyle mutlaklaştırır. Ne var ki federal cumhuriyette yürüyen tartışma bu noktadan çok uzak. Sınıflı toplum sözcükleri bile bazı politikacıların ve Anayasa Koruma Teşkilatı'nın huzurunu bozmaya yeter. Dahası, Marxist pozisyonlar yeniden genel bir şüphenin kapsamına giriyor, demokrasiye karşı ne olduğu belirsiz bir muhalefet yapıldığına dair şüphe. Bu grotesktir ve öyle de kalacak.

Ve bu noktada meslek yasaklarıyla belirleyici bir paralellik kendini gösteriyor. "Siz bir sınıflı toplumda yaşadığımızı mı düşünüyorsunuz?" sorusu sorulmalarda yöneltilen tipik bir soruydu. Sınıflı toplumun, sınıf ve sömürü ilişkilerinin analizi sola karşı kuşkuyla yol açtı - federal cumhuriyetin sınıflı toplumuna yöneltilen eleştiri, hâlâ demokrasiye bir saldırı olarak yanlış anlaşılıyor. Aslında bu eleştiri demokrasiyi tesis etme ve güçlendirme girişimidir. Meslek yasakları politikanın altından kalkamadığı bir yükün ifadesiydi. Ama arkalarında sol eleştiriye, politikaya ilgili angaje insanları ve örgütleri zayıflatmayı amaçlayan bir ideoloji yatıyordu. Meslek yasaklarının demokrasi ile bir ilgisi yoktu, bu nedenle yeni bir giriş kapısı açmak yerine, onlarla politik açıdan yüzleşilmek ve mağdurların tazmin edilmesi önemli.

TRAFİK LAMBASI KOALİSYONUNUN BUNA RAĞMEN "ANAYASA DÜŞMANI"NI LANETLEMekten ÇEKİNMEMESİ KUŞKU UYANDIRMALI

du, bu kararlar hukuksuzdu ve hukuksuz kalacak. Federal Almanya toplumu bu politik hukuksuzluk uygulamasının sonuçlarıyla günümüze dek yaşamak zorunda: Sağcılar kurumlara akin etti, onlara zemin hazırlandı - o kuşağın Rudi Dutschke'ları dışarıda kalmak zorundaydı.

Trafik lambası koalisyonu yeni meslek yasaklarına giriş kapısını mı aralıyor?

Demokrasinin güçsüzlüğünü belirleyen meslek yasaklarının tarihiyle yüzleşmemesinin şimdiki sonucu, trafik lambası koalisyonunun yeni meslek yasaklarına giriş kapısını aralayabilecek pasajlar formüle etmesidir. Öyle ki koalisyon sözleşmesinde şöyle deniliyor: "Kamu hizmetlerinin bütünlüğünü güvence altına almak için, anayasa düşmanlarının kamu hizmetlerinden geçmişte olduğundan daha hızlı çıkarılmasını sağlayacağız". "Anayasa düşmanı" tanımını hâlâ düzenlenmiş değil - daha ziyade: Anayasa düşmanlığını değerlendirmek bir kez daha Anayasa

demokrasi düşmanı etkiler karşısında dayanıklılığını arttırıyoruz". Burada otomatik sorgunun çağrıştırılması pek de engellenemez.

Şimdi elbette acil yeni meslek yasakları beklenmemeli. Ama koalisyonun bu pasajlarla niyeti ne? Belli olan şu: Sağcı demagogların, halkı kışkırtanların ve aşırı sağcıların kamu hizmetlerindeki hiç bir pozisyonda yeri yok. Görünüşe göre sağdan duyulan korku büyük, demokrasinin ve demokratik araçların gücüne olan inanç zayıf. Bu pasajlar bu nedenle sola karşı yeni bir keyfi tutum takınılmasına giriş kapısı olma potansiyeli taşıyor.

Demokrasi gözden kaçırılmamalı

Demokrasi bir süreçtir, daima demokratik duruma ulaşmaya çalışan bir süreç. Demokrasinin saldırılara dayanmak ve direnmek zorunda olması buna dahildir. Ona yöneltilen her eleştiri onun ana sütunlarına birer saldırı değildir. Demokrasi parti ve hükümet politikası uygulamalarından fazlasıdır, o,

MESLEK YASAKLARININ DEMOKRASİ İLE BİR İLGİSİ YOKTU, BU NEDENLE YENİ BİR GİRİŞ KAPISI AÇMAK YERİNE, ONLARLA POLİTİK AÇIDAN YÜZLEŞİLMEK VE MAĞDURLARIN TAZMİN EDİLMESİ ÖNEMLİ

Koruma Teşkilatı'na bağlı olacak. Tam da Rostock-Lichtenhagen ve NSU'yu engelleyemeyen ve kısmen bu olaylara bulaşan o organizasyona, Baviera'daki şubesinin VVN-BdA'yı (Nazi Zulmünden Kaçanlar Derneği - Anti Faşistler Birliği, PoliTeknik'in notu) gözetim altında

insanı insana ve toplumu topluma yetkinleştirme denemesi olmalıdır. Ancak CDU/CSU ve SPD'den oluşan eski federal hükümet küçük bir soru önergesini (Drucksache 19/28956) şöyle yanıtlıyorsa: "Bir toplumun üretime yönelimli sınıf aidiyeti özelliğine göre bölünmesi insan onuru garantisıyla [çelişiyor]",

Rainer Hawlik

Vienna Pedagoji Yüksekokulu ve Vienna Üniversitesi

Çeviri: PoliTeknik

Pandemi Zamanlarında Eğitimli Olmak: Aşağılananlar ve Hakarete Uğrayanlar

Üçüncü yılına da girilen pandemide, Avrupa'da, devlet yönetimleri tarafından gözardı edildiklerini, aşağılandıklarını ve kötü muameleye tabi tutulduklarını hisseden çok sayıda halk grupları var. Sistem için yaşamsal mesleklerde çalışan işçiler, pedagoglar, öğrenciler ve her şeyden önce kamuoyunun odağındaki, devletin aldığı Korona önlemlerine karşı hoşnutsuzluklarını serbestçe sergilemek için her hafta sokağa çıkan yurttaş grupları: Bu grup içerisinde büyük bir kesimin aşı karşıtı olduğu iddia ediliyor – ama bu grup hakkında ne biliyoruz? Alman Max-Planck-Enstitüsü'nde çalışan bir araştırma ekibi, 50+ yaş grubu içerisinde aşı istekliliğine dair veri oluşturan "Survey on Health, Ageing and Retirement in Europe" (SHARE) araştırmasından bir saptama yapmak üzere yararlandı. Bu saptamadan çıkan görüntü şöyle ki, Ekim 2021'de Avrupa nüfusu için "aşı konusunda kararsız ve aşı karşıtı olanların okul eğitim düzeyi düşük gruptaki oranı yaklaşık yüzde 15 civarındaydı, [...] ancak okul eğitim düzeyi yüksek grupta ise ancak yaklaşık yüzde 9'du" (Max-Planck-Gesellschaft, 2021). Buna paralel Avusturya'da özellikli bir araştırma grubundan ayrı olarak toplanan veriye göre, "örneğin 25 ila 64 yaş arası yüksekokul mezunu grupta aşı oranı yaklaşık yüzde 84 ve böylece ancak zorunlu okul mezuniyetini edinmiş gruptakilerden (yüzde 68) çok daha yüksekte [seyrediyor], – günlük çıkan bir gazete hemen şu başlığı atmıştır: "Eğitim düzeyi Avusturya'da aşı istekliliği için bir hatırlatma dozudur" (Marchart, 2021).

Yüksekokul mezuniyeti aşı istekliliği için bir göstergemiş gibi bir izlenim doğuyor. Çıkarıma yapıldığında sözü edilen grubun yeniden hakarete uğradığı görülüyor: Aşısız ve eğitimsiz. Bu şekilde ulusal eğitim sistemlerimizin ne tür bir resmi çiziliyor ve aşısızlara ilkece (bilinç altından) eğitimsiz olduklarını isnat etmek toplumsal açıdan sakıncalı değil midir? Eğer eğitimli olmak (okul) mezuniyetleriyle el ele yürüyorsa, o zaman hangi karneden itibaren aşı olmak için yeterli akıllılığın cereyan ettiğini sormak gerekir? Dünya genelinde kurumlar Birleşmiş Milletler tarafından 2015'te kabul edilen Sustainable Development Goals (SDGs) bünyesindeki 17 sürdürülebilir hedefle uğraşırken, ki bunlar ayrıca herkes için eşitsizliğin azaltılmasını (10) ve yüksek nitelikli eğitimi (4) olanaklı kılmayı amaçlıyor, Avrupa'da (da) giderek aşağılananların hakarete uğrayanlar olarak hiç yer edemedikleri bir toplumsal uygulamaya savruluyoruz.

Eğitim belgeleri hipotezi

Dostojevski'nin "Ezilmiş ve Aşağılanmışlar" romanını (1861/1990) insanlarla karşılaşmaya duyulan özlem ve sosyal düşüş karşısında duyulan korku üzerine bir çalışma olarak okumak mümkün. Pandeminin şimdisi ve buradasında yer alan eğitimlilerin olağanüstü eğitimli olduklarını sanıyor. Halbuki onlar Avusturya ve Almanya'da kızartılmış sosis ya da bir loto kuponu vaadinin aşyahevessiz kimi kişilerin

EŞİTSİZLİĞE VERİLEN BİR YANIT OLARAK EĞİTİM ÇOĞU KEZ NE ÖĞRENİLİRSE ONUN BİÇİLECEĞİ DÜŞÜNÇESİNDEN HAREKET EDİYOR

fikirlerini değiştirmeye yettiğini gazetelerden de okudu: *İnsan ne kadar aptal olabilir?* Sonuç olarak bu öyle bir kibirle bitebilir ki, sosyal sınıf olarak yalnızca zorunlu okul mezuniyeti edinmiş, eğitimleri yetersiz kişiler, COVID ve neden olduğu bağlantıları anlamamaktan kendileri suçlu görülebilir ve belki de belgelenemeyen eğitimleri nedeniyle tamamen kendileri sorunlardan (kendi sorunlarından) sorumlu tutulabilir. Eğitime dair kamuoyundaki tartışmada bu belirli anlayışın tek taraflı vurgusu, küreselleşmenin devrede olduğu on yılların ardından "başarıyı ve başarısızlığı bir etik soruna" dönüştürüyor (Sandel 2020, S. 143) ve zorunlu okul mezuniyetinden öteye geçmeyen o sosyal sınıfı herhangi bir sosyal takdiri görmekten giderek yoksun bırakıyor. Diğer tarafta eğitim belgeleri hipotezi eğitimlilerin eğitim kurumlarında aldıkları karnelerin zekaları için bir kanıt olduğuna inanmalarına izin veriyor. Eşitsizliğe verilen bir yanıt olarak eğitim çoğu kez ne öğrenilirse onun biçileceği düşüncesinden hareket ediyor. Ama Avusturya ve Almanya'daki eğitimliler "aldığımız şeyin hakettiğimiz şeyle örtüşeceği şekilde dünyanın düzenlendiğini telkin eden meritokratik umudun cazibesine" kapılmış olmuyor mu (Sandel 2022, S. 102)? Fırsat eşitliği safsataları bir taraftan "sınıf savaşı (daha fazla fırsat eşitliği için)" ve genişleme (herkese daha fazla fırsat için) arasındaki tercihte kararın ikincisi lehine verildiği (El-Mafaalani 2020, S.125) hususunu örtbas ediyor. Diğer taraftan orta sınıfın bir kurumu olan okullardan başlayarak – tam da gerçek müvekkileri sayıca giderek azalırken – "bir kültürün kültür"ün (Bourdieu 2001, S. 43) organize edildiği ve bunu yaparken, "eğitim örgütlenmesinin dışında gelişen bir sınıf habitusu, [...] okuldaki öğrenimin temelini oluş-

turduğu, kullandığı ve yaptırıma tabi tuttuğu" için, kendi "kültürel miraslarını okulsal geçmişe dönüştürmeyi" (agy., S. 36) beceremeyenlerin sistematik olarak geride bırakıldığı gerçeği gizleniyor (Bourdieu/Passeron 1971, S.221). Bunun dışında sosyal hareketlilik eşitsizliğe verilecek bir yanıt değildir. O, her yerde sıkça rastlanan, toplumumuzun verimlilik ilkesine dair tasarımı sağlamlaştırır. Ama böylesine bir toplum "yükselmeyenlere de yerli yerinde açınmasına ve bu ortak projenin bir üyesi olarak kendini hissetmesine ola-

nak tanınmalıdır". Bunu başaramıyor olmamız verimliliğe odaklı toplumun onaylamalarından mahrum kalanların hayatını zorlaştırıyor ve onları topluma ait olup olmadıkları noktasında kuşkuya düşürüyor" (Sandel 2020, S.357).

Çağdaştırma

SDG'lerin başarısı için eğitimde sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin (BNE) çok önemli olduğu söyleniyor: "BNE sürdürülebilirlik becerilerinin geliştirilmesine destek sunabilir, bireyleri salt SDG'lerin tüm karmaşıklığıyla kavranması için değil, ayrıca bu hedeflere varılmasında kendi katkılarını da sunmaları için yetkinleştirir" (Rieckmann 2018, S. 4). Yetkinleştirilmiş yurttaşların sürdürülebilir hedefleri olanaklı kılmak için kendilerinin de birer Change Agent olmaları açıkça ifade edilen bir arzudur. Öğrenciler bu tarz birer yurttaş dönüşmek için ana işlevlerini yerine getirmeye çalışan okullarda eğitiliyor: Vasıflandırma ve çağdaştırma.

"Vasıflandırmada konu bilgi aktarımı ve edinimidir. Çağdaştırmada insanların birbiriyle nasıl ilgileneceği, olgular üzerinde ortak çalışmayı öğrenmek gündemdedir [...] Kamusal okulun amacı birlikte dünya üzerine anlaşmaktır. Bu kamusal okulun iyi becerdiği bir iştir. Son yirmi, otuz yılda ise diğer işlevi – olabildiğince çok bilgiyi, olabildiğince kısa zamanda, olabildiğince çok kafaya tıkıştırmak – öne çıkardık ve ana işlevi kısmen zedeledik (Hopmann 2021).

Öğrencilerin çağdaştırılması demek, onları eleştiren ve demokratik sınınmış birer yurttaş yapmak istemek anlamına geliyor, çünkü Rieckmann'ın da vurguladığı gibi, "eğitimin her tür-lüsü [...] sürdürülebilir bir kalkınma

değildir. Sadece ekonomik büyümeyi destekleyen bir eğitim, sürdürülebilir olmayan tüketim modellerine de yol açabilir" (Rieckmann 2018, S.5). Ama piyasa ekonomisi devinimli toplumlar "maddi başarıyı etik kazanım olarak anlamlandırmanın cazibesine sürekli kapılırsa" (Sandel 2022, S. 102), SDG'leri yerine getiremeyeceğiz. Eğer okullarda makro düzenlem piyasa ekonomisi devinimli arzusunun uygun davranırsak, salt verimlilik ilkesine arsızca tutkun olursak ve yeterlilik ölçümleri (Amos 2006) için yapılan ulusal test bileşimlerinde öğrencilerin yalnızca performansı konusunu asıl *işimiz* haline getirirsek, öğrencilerin çağdaşlaşmasının hakkını veremeyeceğiz. Eğer ulusal eğitim sistemlerinin (kültür ortamları olarak) içinde ve dışında insanlara eğitimli olduklarını yalnızca belgelenen okul mezuniyetleri ve karneleriyle sertifikalandıran bir kültür geliştirmeye devam edersek, o zaman aramızdaki her türlü anlaşma temelini kaybederiz. Bu anlaşma temelinden hareketle biz aynada etik yansımaları yüzleşmiş, birbiriyle uzlaşmak ve sorumluluk bilinciyle davranmak üzere anlaşmış insanlara dönüşebiliriz.

Kaynakça

- Amos, K. (2006). Zero Tolerance an öffentlichen Schulen in der USA – amerikanisches Syndrom oder Symptom für die Neubestimmung gesellschaftlicher Mitgliedschafts- und Erziehungsverhältnisse? Zeitschrift für Pädagogik, 5, S. 717-731.
- Bourdieu, Pierre/Passeron, Jean-Claude (1971): Die Illusion der Chancengleichheit. Untersuchungen zur Soziologie des Bildungswesens am Beispiel Frankreichs. Stuttgart: Klett.
- Bourdieu, Pierre (2001): Wie die Kultur zum Bauern kommt. Hamburg: VSA
- Dostojevski, Fjodor (1861/1990): Erniedrigte und Beleidigte. Leipzig: Reclam
- El-Mafaalani, Aladin (2020): Mythos Bildung. Köln: Kiepenheuer & Witsch
- Hopmann, Stefan (2021): Wir zerlegen gerade die Grundlage der Gesellschaft. (Interview). In Der Standard vom 26.10.2021, <https://www.derstandard.at/story/2000130608985/bildungsforscher-hopmann-wir-zerlegen-gerade-die-grundlage-der-gesellschaft> [01.02.2022]
- Marchart, Jan Michael (2021). Das Bildungsniveau ist ein Booster für die Impfbereitschaft in Österreich. In Der Standard vom 28.12.2021, <https://www.derstandard.at/story/2000132191800/das-bildungsniveau-ist-ein-booster-fuer-die-impfbereitschaft-in-oesterreich> [01.02.2022]
- Max-Planck-Gesellschaft (2021). Wer sind die Ungeimpften? In Max-Planck-Gesellschaft, <https://www.mpg.de/17668113/impfbereitschaft-in-europa> [01.02.2022]
- Sandel, Michael J. (2022): Die Würde, die wir meinen. In Philosophie Magazin 20 Impulse für 2022. Sonderausgabe Nr. 20, S. 94-103.
- Sandel, Michael J. (2020): Vom Ende des Gemeinwohls. Frankfurt am Main: Fischer

Michael Klundt

Magdeburg-Stendal Yüksekokulu

Çeviri: PoliTeknik

Korona Zamanlarında Çocuk Hakları: Pandeminin Sonuçları ile Pandemi Siyaseti Arasında

Yaklaşık iki yılı bulan pandemi ve Korona önlemlerinin ardından ve neredeyse 30 yıl önce federal düzeyde yasalaşan BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme sonrasında, federal hükümetin Korona uzmanlar kurulu 17 Şubat 2022 tarihli yedinci raporunda “*Pandemide çocuk esenliğinin büyük bir öncelikte dikkate alınması gerekliliği*” talep ediyor (S. 1; orijinal metinde italik; M.K.). Birincisi, uzmanlar kurulunun kabul ettiği şey BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 3. maddesidir. Bu maddede belirtilen, sözleşmeye taraf devletin (yani Almanya) tüm devlet ve devlet dışı önlemlerde çocuk esenliğine öncelik vermeyi dikkate alma yükümlülüğünü üstendiğidir. Uzmanlar kurulunun birçok üyesi için söz konusu tanı oldukça geç gelmiştir. Ama bunu bir kenara bırakırsak, çocuk esenliğinin her şeyden önce son iki yılda sıralamanın neresinde olduğunu bir kez daha belirginleştiriyor. Bunu daha çok “önceliksiz” olarak tanımlamak belki de en dostane tabirdir. Sağlık Bakanı Lauterbach’ın aksine, uzmanlar kurulu, (birincil) pandemi-hastalık etkileri ve (ikincil) kısıtlama-önlem-etkileri arasındaki farkı ayırt edebiliyor. “Pandemi çocuk ve gençleri çok çeşitli nedenlerle oldukça sert etkiliyor. Bu bir yandan, her ne kadar diğer yaş gruplarına kıyasla az ölçüde olsa da, SARS-CoV-2 enfeksiyonunun kendisinden kaynaklı birincil hastalık yükünü kapsar. Ancak asıl ağır olan şey, çocuk ve gençlerin psişik ve fiziki hastalıklar nedeniyle taşıdıkları ikincil hastalık yüküdür, kaynağı ise kısıtlayıcı önlemler, korku, hastalanmak, ölüm ya da varlık koşullarının yitirilmesi gibi aile içindeki yükler, sosyal katılımın kaybedilmesi korkusu ve plan yapmakta zorlanmak”. Sosyal dezavantajlı konumdaki ailelerden gelen çocuklar bu durumdan olabildiğince çok etkileniyor. Enfeksiyona karşı koruma yasası ve sosyal katılımın özenli ve duruma uyarlanmış bileşiminin, psikososyal stabilize önlemleriyle birlikte acilen hayata geçirilmesi gerekiyor. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme temelinde, pandemide çocuk ve gençlere sorumlulukla eğilmek, uzmanlar kuruluna göre kamuoyu önünde açıkça teyit edilmesi gereken bir durumdur ve de genel toplumsal çabaların çoğaltılması zorunlu kılar” (S. 1).

Hükümetin bilgisi dahilindeki çocuk hakları ihlalleri

Uzmanlar kurulu ayrıca “pandemide doğrudan SARS-CoV-2 enfeksiyonundan değil, ikincil hastalık yükünden kaynaklanan” sorunların olduğuna çok açık bir biçimde şu sözlerle işaret ediyor:

“Enfeksiyondan kaynaklı birincil hastalık yükünün yanı sıra, çocuk ve gençlerin ruhsal ve sosyal esenliğinin, eğitim, spor, boş zaman aktiviteleri gibi temel kayıplar da dahil, yığılmış tüm uzun vadeli etkilerle birlikte zedelenmesi oldukça önemli bir boyuttur”. Almanya ve diğer ülkelerde boylamsal kesite bakıldığında, artan psişik zorluk ve depresyon, iştahsızlık ve aşırı besin tüketimi ve de artan şişmanlık haberleri geliyor. Ayrıca aşırı medya kullanımı da artmaya devam etti. Dile getirilen bu etkiler özellikle yoksulluk, eğitime uzak olunması, göç kökenlilik ya da dil bilmeme sonucu sosyal dezavantajlı konumda olan ailelerden gelen çocuk ve gençlerde çok barizdir” (agy., S. 2).

Uzmanlar kurulu, BMGS ve BMFSFJ’den oluşan bakanlıklar arası çalışma grubunun yeniden göreve getirilmesinin yanı sıra, bir takım tıbbi ve araştırma-pratiksel yaklaşımlar talep etti. Bunun dışında Korona önlemlerinin milyonlarca çocuk ve gencin yaşama-

gösteriyor. Uzmanlar kurulu federal eyaletleri azami katılım olanakları ilkesine uygun olarak standart kurallar belirlemeye çağırıyor” (bkz. S. 3; <https://www.bundesregierung.de/resource/blob/974430/2006266/cbaaebf3c847da6c54b5b4e1899ab0d1/2022-02-17-siebte-stellungnahme-expertenrat-data.pdf?download=1>).

Bu durumda federal hükümetin uzmanlar kurulu, görünüşe göre, hâlâ şu ana kadar yalnızca pandemiyi kendisini (ve hiçbir Korona önlemini değil) çocuk ve gençler ve aileleri için doğan bütün sonuçların tek sorumlusu olarak gören Sağlık Bakanı Lauterbach ile çelişiyor (bkz. 10.01.2022 tarihli Hart aber fair programı).

Federal hükümetin bilgi düzeyi ise daha ileri bir noktada. Aile bakanlığı ile sağlık bakanlığının ortak çalışma grubu (IMA) 15 Eylül 2021 tarihinde yayımlanan ve “*Koronanın çocuk ve gençlerin sağlığı üzerindeki etkisi*” konulu

2021 sonuna kadar yaklaşık 500 çocuk, intihar girişimlerinin ardından federal ölçekte yoğun bakımda tedavi edilmek zorunda kaldı. Bu Essen Üniversite Kliniği’nin bir araştırmasından çıkan sonuçtu. Kliniğin çocuk yoğun bakım ünitesini yöneten Prof. Christian Dohna-Schwake özel olarak Videocast 19 – Chefvisite programında bunu anlattı. Vaka sayısı böylece ikinci kısıtlama sırasında Korona öncesi döneme kıyasla yüzde 400 arttı” (07.01.2022 tarihli Berliner Zeitung). Ayrıca çocuklar arasında kısıtlamalar sırasında intihar girişimlerinin arttığını saptayan bu araştırmaya yanıt olarak, Federal Sağlık Bakanı Karl Lauterbach, Ocak 2022’de, kısıtlama ile psişik sonuçlar arasında doğrudan bir bağlantı olduğuna inanmadığını belirtiyor (bkz. 11.01.2022 tarihli Tagesschau.de). Sağlık bakanı ARD’de 10 Ocak 2022’de yapılan “Hart aber fair” programında, uluslararası karşılaştırmada Almanya’da pek katı olan önlemlerin ülkedeki psişik rahatsızlıklara – her şeyden önce de çocuklarda – Alman Korona siyasetinin neden olduğu suçlamasını reddetti. Lauterbach şunları söyledi: “Bu noktada dikkatli olmak gerekiyor, araştırmalar kanımca buna yanıt vermiyor”. Bakanın görüşüne göre Almanya’da daha azını yapan devletlerde de psişik rahatsızlıklar arttı. Örnek olarak ABD’ni gösterdi ve vardığı kanı birçok ölümün engellenebilir olduğuydu. Ya da Büyük Britanya, Lauterbach’a göre orada çok tehlikeli adımlar atılıyor. Almanya’daki psikososyal rahatsızlıklar kendi görüşüne göre hükümetin aldığı önlemlerden ziyade genel Korona durumundan kaynaklı. “Ben bu sorunların büyük bir bölümünün bu berbat pandemiden kaynaklandığına, ama o zamanlar uyguladığımız kısıtlamanın hanesine yazılmayacağına inanıyorum (Benedict 2022; bkz. Metzger 2022)”. Nedensellik ve örtüşme karşısında sergilenen bu tutum çocuk bilimleri, bir diğer ifadeyle çocuk politikaları bilimleri açısından da kayda değerdir. Çünkü kuşkusuz pratikte dünyanın bütün ülkelerinde Korona krizinin ve kriz yönetiminin psikososyal sonuçları olmuştur ve olmaya da devam ediyordur – özellikle de çocuk ve gençler için. Buna rağmen bakanın açıklamaları karşısında, onun Almanya’da özgül kısıtlama sonuçlarını galiba yeterince dikkate almak istemediği sorusu formüle edilebilir.

Koronanın ve pandemi siyasetinin psikososyal sonuçları

Birçok araştırma ve görüş, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Sosyal Güvenlik Yasası VIII’e göre tam anlamıyla çocuk esenliğini tehdit eden bir durum-

ÇOCUK VE GENÇLERİ HEDEFLİYEN GÜNCEL DÜZENLEMELER FEDERAL EYALETLER ARASINDA AŞIRI VE GÖRÜNÜŞE GÖRE KEYFİ FARKLAR GÖSTERİYOR

rını ne denli sekteye uğrattığını bir kez daha çok açık biçimde kaydetti. “*Pandemide alınan önlemler çocuk ve gençler için olumsuz sonuçlar doğurdu. Sınırlı sosyal temas, planlayabilirliğin kötüleşmesi, boş zaman ve eğitim olanaklarının kapanan okullar, eğitim ve spor tesisleri nedeniyle azalması bunlar arasında yer aldı. Buna bağlı hastalık oranının bu kuşağın yaşam süresi ve kalitesi üzerindeki olası etkileri azaltılmak ve artık baş gösteren dezavantajlı etkiler en iyi şekilde telafi edilmek zorunda*”. Bu ayrıca beklentiler değişirken, çocuk ve gençlerin yapılamayan dersler, yalıtılmışlık ve karantina koşullarında maruz kaldığı verimlilik baskısını da hesaba katmalıdır. Bunun için öğretim plalarının farklı düzenlenmesi ve bir o kadar da gecikmeksizin yerleştirilmesi ve uygulanması gereken kamusal, sürdürülebilir destek programlarına gerek duyuluyor. (...) Çocuk ve gençlerin büyük bölümünü yaşlarına uygun boş zaman etkinliklerinden (gençlik kulüpleri, sinema, konserler vs.) dışlayan erişim kısıtlamaları, pandemi koşulları elverdikçe federal ve eyalet düzeyinde kaldırılmalıdır. Çocuk ve gençleri hedefleyen güncel düzenlemeler federal eyaletler arasında da aşırı ve görünüşe göre keyfi farklar

raporunda, o ana kadar Korona ve çocuklar üzerine yapılan araştırmaların durumunu özetledi: “Çocuk ve gençlerin COVID-19 hastalık seyrini ağır geçirme riskleri düşüktür ve buna bağlı olarak hastahaneye gitmeleri sınırlıdır. Ancak pandemiyin sosyal kısıtlamaları genç insanlar için ağır bir yük oluşturuyor – özellikle de pandemiden önce zor koşullarda yetişmiş olanlar için” (BMFSFJ/BMG 2021, S. 1). Bakanlar kurulu için bakanlıklar arası hazırlanan hükümet raporu, böylece, hükümetin de Korona’nın sonuçları (hastalığın seyri) ve hükümetin aldığı önlem kararlarının (“pandemiyin” sosyal kısıtlamaları) etkileri arasında en azından dolaylı olarak ilkece ayırım yapabilecek durumda olduğunu kanıtıyor. Pandemiyin belki de sosyal kısıtlamaları zorunlu kıldığı burada yadsınıyor, ancak pandemiyin kendisi çocuk ve gençler için sosyal sınırlandırmaları yürütmedi, onun ayırt edilebilir yöntemini karara bağlamadı, aksine bunu yapan hükümetti, Eyalet Başbakanlar Konferansı’ydı – ara sıra da parlamentoydu.

Korona önlemlerinin çocuklar üzerindeki sonuçlarının inkâr edilmesi

7 Ocak 2022’de Berliner Zeitung gazetesi şu haberi verdi: “Mart ila Mayıs

la karşı karşıya olunduğunu dayanaklandırıyor. Farklı araştırmaların da kanıtladığı gibi bu durum psikososyal sonuçlar doğurdu (bkz. Klundt 2022, S. 175 ve akabindekiler). Bir araştırmaya göre Federal Nüfus Araştırmaları Enstitüsü "pandemi nedeniyle ve bununla bağlantılı okul kapatmaları sonucu 11 ila 17 yaş grubundaki 1,7 milyon kişi için sağlığa dayalı yaşam kalitesinin olabildiğince düştüğünü" ortalama olarak hesapladı (Bujard u.a. 2021, S. 72). Federal enstitü öte yandan "16 ila 19 yaş arası depresiflik semptomları gösteren 477.000 genç" saptadı (agy.). Bu arada Korona krizinin psikososyal sonuçları artık gözden kaçmıyor. "Robert Koch Enstitüsü'nün geçen yılın birkaç araştırmasını özetleyen güncel bir raporu gösteriyor ki: Çocuk ve gençlerde görülen korku semptomlarının sıklığı geçen ilkbaharda yapılan ilk kısıtlamanın ardından yüzde 15'ten yüzde 24'e tırmandı. 11 ila 17 yaş aralığındakilerin yüzde 40'ı yaşam kalitesinin gerilediği izlenimine sahip. 7 ila 17 yaş arasındakilerde psişik tuhaflıklar yüzde 18'den yaklaşık yüzde 31'e yükseldi" (Vorgrimler 2021, S. 2). Ve, Bertelsmann Vakfı'nın "Almanya'da çocuk yoksulluğu" üzerine 2020'de yayınladığı "Factsheet" in de bir kez daha kanıtladığı gibi, çocuk yoksulluğu alanındaki durum Korona krizi ile bir kez daha derinleştirildi (bkz. Bertelsmann-Stiftung 2020, S. 1). Buna göre Almanya'da her beş çocuktan biri yoksulluk içinde büyüyor, ne de olsa 18 yaş altı 2,8 milyon çocuk ve gence denk düşen bir rakam bu. Çocuk ve gençliğin yoksulluğu yıllardır bu yüksek seviyede seyrediyor. Bu yayına göre uzun ve iyi ekonomik gelişmeye rağmen bu rakamlar neredeyse hiç gerilemedi. Çocuk yoksulluğunun yıllardır Almanya'nın çözülme bir yapısal sorunu olduğu belirtiliyor. "Korona krizi yoksul çocukların ve ailelerinin durumunu daha da kötüleştirecek. Yoksulluk rakamlarının bir hayli artması bekleniyor. Yoksulluk içinde büyümek çocuk ve gençlerin yaşamını sınırlar, utandırır ve belirler - bugün ve geleceğe bakıldığında. bunun toplum için de büyük ve olumsuz sonuçları var" (Bertelsmann-Stiftung 2020, S. 1).

Öte yandan Frankfurt Goethe Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Psikiyatrisi ve Çocuk Psikoterapisi alanında profesör olarak çalışan Christine M. Freitag'a göre, pandemi çocuk ve gençlerdeki anksiyete ve beslenme bozuklukları ve de depresyonlar oldukça arttı. Alman Çocuk ve Gençlik Psikiyatrisi, Psikosomatik ve Psikoterapi Topluluğu yönetim kurulu üyesi de olan bu bilim kadınına göre çocuk ve gençlerin bilgisayar ve mobil telefon kullanırken geçirdikleri zaman oldukça arttı, çoğunluğu ise çok az hareket ediyor. O, kısıtlama politikasının psikolojik sonuçları açısından federal sağlık bakanının ortaya koyduğu teze karşı çıkıyor: "Artık bu noktada Kanada ve Avustralya'da yapılan karşılaştırmalı araştırmalar var ve bunlar Korona pandemisi kapsamında, özellikle de kısıtlama evrelerinde çocuk ve gençlerde gözlemlenen, yukarıda belirtilen semptomlarda bir artış gerçekleştiğini açıkça gösterdi". Günlük yaşam yapısının, hareketin ve yaşlarla sosyal temasın yitirilmesi depresyonlar

ve anksiyete bozukluğu için klasik risk faktörleridir; Artan sosyal medya tüketimi muhtemelen yüksek işsizlik oranlarıyla bağlantılı (alıntı: Schmidt 2022). Prof. Freitag buna rağmen Lauterbach'a şu anlamda hak verilmesi gerektiğini kabul ediyor ki, o da "gerçek bir nedensellik saptamasının pek de mümkün olmayacağıdır. En basitinden bunu saptayacak deneyler - bir grubu kısıtlamak ve diğerini serbest bırakmak - etik açıdan kabul edilebilir değil" (alıntı: Metzger 2022). Farklı Korona ya da kısıtlama önlemleri ile çocuk ve gençlerde görülen psikososyal sonuçlar arasındaki ampirik temeli sağlam nedensellikler her ne kadar daha derin araştırmalar gerektirse de, Federal Sağlık Bakanı Lauterbach'ın oldukça sıkı savunmasının bıraktığı izlenim, belli ki bu savunma ile son iki yılda genç kuşağın sağlık ve psikososyal durumu için siyasi bir sorumluluk duygusunu reddettiğine dair vurgudur, ki bu duygu Korona ile mücadelenin ötesine geçer.

Unutulan çocuklar (çocuk hakları) alternatifsiz midir?

O sırada Süddeutsche Zeitung 29 Aralık 2021'de şu başlığı kullanarak: "İnsan hakları. Almanya'nın çocuklarla bir sorunu mu var?" şunu kaygılı bir şekilde saptıyor: "Okul kapatmalarında geçen rekor süre, anayasada çocuk haklarına yer verilmemesi, çocuk psikiyatristi Winterhoff skandalı - bunlara bakıp insan soruyor: Çocukların esenliği Almanya'da nasıl bir rol oynuyor? (...) Okul tatilinde şehir içi kamu taşımacılığında altı yaşındaki çocuklara test zorunluluğu, dün on bir yaşında olan çocukların bugün on iki yaşına girdikleri ve aşılammamış sayıldıkları için spor alanlarının onlara yasaklanması. Alman pandemi politikalarında şu ana dek önlemlere yönelik tartışmalarda çocukların öylece unutulmasına kesin olarak güvenilebilirdi". Aslında başka ülkelerde de çocuklar işlevselleştiriliyor ve araçsallaştırılıyordu, örneğin ebeveynlerinin çalışabilirliği konusunda (SZ'in makalesine göre çocukların ve haklarının devlet yönetiminde dahi - en azından sözlü olarak - görünüşe bakılırsa oldukça büyük bir önem taşıdığı ülkeler arasında Japonya en önde geliyor, ardından Fransa ve en düşük olduğu yer Danimarka). Ancak Süddeutsche Zeitung'un gazetecilerine göre çocuklara neredeyse son iki yılda Almanya'da atfedilen rol basit değildi: Çocuklar önce - geniş ölçüde kanıt göstermeksizin - tam anlamıyla "birer" virüssavar olarak gösterildi ve herseyden önce kendilerine böyle davranıldı. Eğitimden, bakımdan ve faal olmaktan bu şekilde dışlamak diğer tarafta birçok ebeveynin çalışabilirliğini tehlikeye attı, daha somut bir ifadeyle: Anneleri. SZ makalesine göre çocuklar yeni rolleri olan "bakım nesnesi" rolünü üstlendi. Ardından öğrenim güçlükleri ve kayıpları daha açıktan görünür oldu, öyle ki çocuklara şimdi de üçüncü bir işlev atfedildi: Verimlilik sağlayanlar olarak adlandırılan işlev. Ancak çocuk esenliğinin önceliği ve yasal çocuk hakları bütün bunlar olurken bariz bir şekilde etkisiz kaldı, kendilerini ifade haklarını kullanmalarından söz etmiyoruz bile. "Kapatılan okullar, engellenen oyun ve spor alanları, arkadaşlarla görüşme-

nin yasaklanması: Yıkımın bilançoları artıyor. Almanya'da neredeyse her üç çocuktan biri artık duygusal sorunlar ya da hiperaktivite sorunu yaşıyor. Beslenme bozuklukları, obsesif kompulsif bozukluk, anksiyete bozukluğu, depresif bozukluklar. Ülkenin çocuk ve gençlik psikiyatristleri pandemi öncesinde de doluydu, şimdi durum daha da ağır" 29.12.2021 tarihli SZ).

Birçok politikacı, gazeteci ve biliminsanı aradan geçen neredeyse son iki yılda çoğu kez öyle bir izlenim bıraktı ki, federal hükümetin aldığı Korona önlemlerine bulunacak bir alternatif sanki birçok Korona kurbanından sorumlu olmaktan başka bir şey ifade etmeyecekti (yani yürütmenin anlatı ve uygulamasını sorgulamak, sözcüğün tam anlamıyla cesetleri çiğnemek olacaktır). Buna göre, yukarıdaki mesleklerden bazı temsilcilerin deyimiyle, hükümetin gittiği rotaya hiç bir (insani) alternatif yok, dolayısıyla da ağırlıklı olarak bu konuyla ilgilenmiyorlar. Kamuoyundaki ifadelerle rağmen, hükümet anlatılarının birçok temsilcisinin normalde atıfta bulunduğu tam da o Berlinli virolog Christian Drosten, 2021 kışındaki duruma ilişkin olarak hegemonyal anlatıya ve egemen alternatifsizlik-dogmasına karşıt sözcükler formüle etti: "Şu anda benim tamamen yanlış bulduğum bir anlatı var: Aşısızların pandemisi. Aşısızların pandemisi yok, bir pandemi var". 11 Kasım 2021'de ZEIT gazetesinden Giovanni di Lorenzo und Andreas Sentker'e verdiği demeçte, Drosten, 2020 ilkbaharındaki ilk kısıtlama ve sorumluları için şunu söylüyor: "Biz, yani konuya dahil olan biliminsanları, okulların kapatılması gerektiğini söylemedik. Başka iddialar yanlış (...) Bunu yapan, biz salonu terkettikten sonra, o Eyalet Başbakanları Konferansı'nın tartışma dinamiği olsa gerek. Bunu kimin ileri taşıdığını bilmiyorum. Ben orada değildim. Ancak şunu açıkça söyleyebilirim: Bu başlı başına siyasal bir karardı, biliminsanları böyle bir tavsiyede bulunmadı" (agy., S. 34).

İkinci kısıtlamada ya da 2020'nin sonunda görülen ikinci dalgaya kaşı gidilen kısıtlamalar için Drosten şunu söylüyor. "Okul kapatmaları ikinci dalgayı kırdı. Okullar terazideki hassas ağırlıktı". Bunun aksini gösteren Fransız örneği ilginç bir tartışma konusu, çünkü Federal Almanya'ya kıyasla Fransa'da farklı öncelikler belirlenerek 2020/2021 kışında eğitim kurumları (İsviçre'de olduğu gibi) geniş ölçüde açık kaldı ve Almanya'daki enfeksiyon durumundan çok farklı bir gelişme yaşanmadı (bkz. Klundt 2022, S. 105 ve akabindeki sayfa). Ama ZEIT'tan gazetecilerin bir alternatif olup olmadığı sorusuna Drosten ilginç bir biçimde şu yanıtı veriyor: "Okullar açık kalsın da denebilirdi, ama o zaman biz hizmetler sektöründe oldukça sert homeoffice kriterleri kabul ettirmemiz gerekirdi. Biz okullara değil, ekonomiye sorumluluk yüklüyoruz" (agy.). Son olarak "enfeksiyon riski ile çocukların kısıtlamalarda yaşayacağı zarar arasında ölçüp biçmeyi" meşru görüp görmediği sorusuna net bir yanıtla şunu söylüyor: "Elbette" (agy.). Bunun üzerine aslında neden bi-

rincisinin çok daha ağır olduğunu belirterek sıralamayı değiştiriyor, ama ölçüp biçmenin meşruiyetini - birçok politikacı, yayıncı ve bilim temsilcilerinden farklı olarak - sorgulamıyor. Buna göre gerekçelendirmesini hatta şu şekilde de anlamak mümkün, federal hükümetin ve eyalet hükümetlerinin izlediği yol dışında, üzerinde düşünülme değer alternatifler de vardı ve bunlar hâlâ var olmaya devam ediyor.

Sonuç

Çocuk haklarını güçlendirmek ve (çocuk) yoksulluğuyla mücadele etmek isteyen herkes, toplumumuzda devasa boyutlara ulaşan zenginlik hakkında konuşmak zorundadır. Kentlerimizde sosyal alandaki ayrımı eleştiren biri, yoksul semtlerimizin görüldüğü gibi görünme nedeninin, zengin semtlerin görüldüğü gibi görünmesinden kaynaklandığını unutmamalıdır. Sosyal devleti güçlendirmek isteyenler, sosyal sigortaların, belediyelere ait dairelerin, hastahanelerin ve bakım yurtlarının özelleştirmesini tersyüz etmelidir ve de okullarda, çocuk yuvalarında ve gençlik yardımlaşmalarında, bir diğer ifadeyle gençlik kulüplerinde daha iyi koşullar yaratmalıdır. Bunun için yeterince para olduğunu Alman Ekonomi Araştırmaları Enstitüsü'nün 2021'de sunduğu bir rapor gösteriyor. Bu rapora göre Almanya'daki özel hanelerin son 20 yıldaki net varlıkları 13,8 trilyon Euro'ya çıkarak iki kattan fazla arttı. Bu rakamın 400 milyar Euro'su her yıl miraz bırakılabilir ya da hibe edilebilir bir tutardır, nitekim bu durum mutlak eşitsizliği derinleştirecek (bkz. Baresel, Kira ayrıca (2021): Mirasın ve hibelerin yarısı devirden yararlanacak bütün kişilerin yüzde onuna gidecek, kaynak: DIW-Wochenbericht Nr. 5: 64 ve akabindeki sayfalar).

Çocuk haklarının etkili bir biçimde yeniden canlandırılması ve çocuk yoksulluğuyla ekin bir mücadele için böylece yeterli kaynağa ihtiyaç var. Ancak 2023'ten itibaren "sıfır borçlanma" ve borç frenine uygun bir bilanço tutturmak gerektiğinden, salt çocuk haklarının hayata geçirilmesi ve çocuk yoksulluğuyla mücadele için köprüler, eğitim ve yurttaşlık ödeneğini karşılamak üzere gerekli finansal kaynakların nasıl bulunacağı sorusu gündemde değil. Buna karşın bir sonraki tasarruf ya da kısıtlama dönemi kapıya dayanmış görünüyor. Varlık vergisi alınmadığında, yurttaş sigortası sağlık ve bakım sistemlerindeki iki sınıflı tedariki sonlandırmadığında, yasal emeklilik ile borsada spekülasyona gidildiğinde ve silahlanma bütçesinin de artması öngörülüyorsa, o zaman trafik lambası koalisyonunun cüretkâr ilerlemesi oldukça güçsüz ayaklar üstünde duruyor demektir.

Çeviri: PoliTeknik

Christian Filko
Viyanalı Pedagoji Yüksekokulu

Kovid, İklim, Ukrayna: Çoklu Krizlerde SDG'ler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini Gözden Geçirmek için bir An Olarak Krizler

Kovid krizi, iklim krizi, Ukrayna krizi: Bu üç kriz dünya toplumunun 21. yüzyılda yüz yüze bırakıldığı ve üstesinden gelmesi gereken güncel küresel sorunların küçük bir kısmını oluşturuyor. Her üç kriz şunu açığa çıkarıyor: Bu fenomenler sosyal bilimler ve ekonomi bilimlerinde *glokalleşme* olarak adlandırılıyor ve küreselleşme çağında lokal ve global eylemlerin, aktörlerin ve yapıların çoklu bağlantılarını betimliyor. Nitekim küreselleşmeye erişimdeki bu tarza Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri de (SDG'ler) yöneliyor. Bu hedefler, Birleşmiş Milletler tarafından 2015'te formüle edilen ve küresel adalet ve sürdürülebilirliği güçlendirmek için 2030'a kadar varılması gereken, BM Genel Kurulu'na kabul edilen hedeflerdir. Kalemle alınan bu makale - mevcut çoklu kriz durumundan hareketle - SDG'lerin küresel sorunların çözümündeki potansiyel ve perspektiflerini analiz etmekte ve aynı zamanda, sürdürülebilir hedefler daha ayrıntılı ele alındığında bunların hangi çelişki ve eksiklerinin açığa çıktığını yansıtmaktadır. Nihayet bu vargılara dayanarak SDG'lerin *Global Citizenship Education (GCE)* yönünde eleştirel bir doğrultuya oturtulması anlamında yeniden düşünülmesi için bir son söze yer verilecektir.

24 Şubat 2022'de Rus Birlikleri'nin işgaliyle savaşa dönüşen Ukrayna'daki ihtilaf, hâlâ herkesin iliklerine kadar işlemiş durumda, zira kısa bir süre öncesine kadar 21. yüzyılda Avrupa toplumlarında bir savaş çıkması olanaklı görünmüyordu. Ancak Rus ordusunun Ukrayna'ya saldırısı, varsayılan güvenlik duygusunun nasıl çabucak bozulduğunu ve demokratik hükümet, toplum ve yaşam biçimlerinin (bkz. Himmelmann 2016) ne kadar hızlı tehdit edilebileceğini açıkça gösterdi. Çünkü Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısı demokrasiye (de) bir saldırı oluşturuyor.

Ukrayna'daki gelişmelerin yanı sıra Kovid pandemisi de etkisini gösteriyor ve taş üstünde taş bırakmıyor. Kovid pandemisi ve sonuçları güvenli olduğu varsayılan bir sistemin öngörülemez olaylar karşısında ne denli dengelessiz olduğunu gün yüzüne çıkardı. Aynı oranda sarsıcı olan şey, öngörülebilir, hatta bir krizin neredeyse her gün görülebilir ve hissedilebilir semptomlarının tehlikesizmiş gibi gösterilmesi ve inkâr edilmesidir. İklim krizi ve onu ele alış biçimi çoktan büyük bir gelecek sorununa dönüştü. Burada sürdürülebilirlik ve barış el ele tutunuyor. 2015'te BM Genel Kurulu'na kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri olarak *Sustainable Development Goals (SDGs)* temelinde, 2030'a kadar sürdürülebilirliği daha yüksek ve barışçıl bir dünya toplumuna götürecektir ekolojik (ekonomik)-sosyal bir dönüşüm amaçlanıyor. SDG'lerin öncülü olan ve *Millennium Goals* olarak adlandırılan hedeflerden farklı olarak, SDG'ler salt Küresel Güney'i değil, aksine Küresel Kuzey'in devletlerini de sorumluluklar kapsamına alıyor. Aşağıdaki grafikte de görülebileceği gibi, 2030'a kadar hayata geçirilmek üzere, SDG'ler, 17 hedef ile 169 alt hedefe bölünüyor ve sosyal, ekonomik, politik ve ekolojik hedefler formüle ediliyor.

2030 Gündemi'nin 17 hedefi renkli tasarlanmış kutucukları nedeniyle oldukça yaygın ve çok tanınmış olmakla birlikte, önsöze bir bakış SDG'lerin amacının anlaşılması ve içeriklerinin birbiriyle ilişkilendirilmesi için önemli: "Bu gündem insanlar, gezegen ve refah için bir eylem planıdır. O ayrıca evrensel barışı daha büyük bir özgürlükle sağlamlaştıracak. [...] Onlar [Gündemin amaçları] insan haklarının ve cinsiyet eşitliğinin hayata geçirilmesine ve tüm kadın ve kızların özerkliğini sağlama odaklıdır. Onlar entegre edilmiş ve bölünmezdir ve uygun bir biçimde sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutunu karşılamaktadır: Ekonomik, sosyal ve ekolojik boyutlar" (Birleşmiş Milletler 2015, o.S.).

Sürdürülebilir kalkınmanın 17 hedefinin bölünmezliği - insan haklarında olduğu gibi - kapsamlı biçimde uygulanmaları için bir temel oluşturur ve farklı boyutların bütüncü karakterini aydınlatır. 2030 Gündemi'nin sosyal ve ekonomik boyutları uygulanmadan ekolojik dönüşüm de mümkün değil ve tersi. SDG'lerde formüle edilen hedefler sürdürülebilirliği sağlamak için çevre, ekonomi ve toplumu aynı ölçüde dikkate almak istiyor. Burada haklı olarak ekonomik büyüme (hedef 8) ve özellikle de "artan ekonomik üretkenlik" (BKA o.J., hedef 8.2.) talebinin ekolojik hedeflerle - örneğin iklim (hedef 13), karasal yaşam (hedef 14) ve sudaki yaşam (hedef 15) - ve sosyal hedeflerle - örneğin eşitsizliklerin azaltılması (hedef 10), yoksulluğa son (hedef 1) - nasıl bağdaşacağı sorusu yöneltiliyor. Peki insanın, hayvanın ve gezegendeki diğer 'kaynakların' ekonomi için kullanılabilirliği mantığına inanan neoliberal anlayışlar insanın ve gezegenin sömürülmesine yol açmamış mıydı? Ekonomik hedefler SDG'ler kapsamında baskın olmasa da, ekonomik büyüme ve sanayinin cinsiyet eşitliği, yoksullukla mü-

Sürdürülebilir Kalkınma İçin KÜRESEL AMAÇLAR

cadele ve daha nitelikli eğitim ile aynı solukta dile getirilip getirilemeyeceği sorusu üzerinde eleştirel düşünmek söz konusudur.

Peki 'büyük' sosyal-ekolojik dönüşümü sağlamak üzere, küreselleşen ve kapitalizmin etkisindeki bir dünyada tüm eleştirilere rağmen bir kilometre taşı ifade eden SDG'ler nasıl uygulanabilir? Bu soruya verilen yanıtlar karmaşıktır ve her şeyi kapsayabilir değildir. Farklı disiplinler - politik eğitimden, insan hakları eğitimi ve barış pedagojisine, küresel öğrenim ve sürdürülebilir kalkınma için eğitimden ekonomik eğitim ve tüketici eğitimine kadar - bu soruların kısmi görünümünü ele alıyor ve farklı yaklaşımlar sunuyor. *Global Citizenship Education* (GCE) bu farklı

erişimleri birleştiriyor ve "dünya toplumu için politik eğitim" anlamında geleceğin sorunlarıyla disiplinlerarası bir tartışma olarak kendini kavıyor (bkz. Wintersteiner vd. 2015). GCE farklı erişimleri birleştiriyor ve bir *umbrella term* olarak görülebilir (bkz. agy., S. 9). Burada GCE içerisinde birbirinden farklı, glokalleşmiş dünyada küresel sorunların çözümünde iki temel erişim saptamak mümkün ve bunlar *Soft Global Citizenship Education* ve *Critical Global Citizenship Education* olarak karakterize edilebilir:

Soft GCE Küresel Güney'de yoksulluk ve çaresizliği sorun olarak ortaya koyarken ve bunları Küresel Güney'in gelişmemişliğine dayandırırken - aynı zamanda o kendi ayrıcalıklarını, üye-

rinde düşünmeden, doğal kabul eder -, *Critical GCE* karmaşık yapıları ve eşit olmayan güç ilişkilerini egemen küresel eşitsizliğin ve adaletsizliğin nedenleri olarak görür. Böylece küresel sorunları ele alırkenki gerekçeler de farklılık gösteriyor: *Soft* yaklaşım insani-manevi düzleme seslenirken, eleştirel yaklaşım, (politik) yurttaş olarak varolmanın küresel boyuta sahip etik ve politik sorular doğurduğu argümanı hareket eder. GCE'ye yönelik bu çok farklı tutumlar ve erişim biçimleri, varsayılan batı üstünlüğüne yaklaşımda yansılarını bulur. Ve varsayılan bu üstünlük - doğrultuya göre - üzerinde düşünülmeden yeniden üretilir (*soft* yaklaşım) ya da eleştirilir (*critical* yaklaşım). Bu nedenle farklı erişim yollarından do-

ğan ve bağış toplamaktan kendi pozisyonunu gözden geçirmeye ve de politik karar vericilere seslenmeye dek uzanan eylem seçenekleri de birbirinden farklı olmuştur (bkz. Andreotti 2006, S. 46 ve akabindeki sayfalar.; Wintersteiner vd. 2015, S. 11). SDG'lerin başarıyla uygulanması için, onların çelişki ve eksiklerini konu alan ve eşit olmayan güç ilişkileri hakkında düşündüren bir *Critical Global Citizenship Education* gerekli görünüyor, ki SDG'lerin kendisi bu güç ilişkileri içerisinde ortaya çıkmıştır ve burada uygulanmaları beklenmektedir. Küresel sorunların aşılması netice itibarıyla daima bir küresel adalet sorunu - bu özellikle çoklu kriz durumlarında açıklık kazanan bir olgudur.

	Soft Global Citizenship Education	Critical Global Citizenship Education
Sorun/Güncel durum	Yoksulluk, çaresizlik	Eşitsizlik, adaletsizlik
Sorunların kaynağı	Az gelişmişlik yetersiz eğitim, yetersiz kaynaklar vs.	Karmaşık ve eşit olmayan yapılar ve güç ilişkileri
Küresel sorunlara eğiliminin gerekçesi	İnsani/manevi İnsana olarak varolmak: manevi konuları ele alır	Politik/etik Dünya yurttaşı olarak varolmak: politik konuları ele alır
(Varsayılan) Batı üstünlüğü ile uğraşı	Çaresizlik, doğallaştırma, Batı üstünlüğü	Batı üstünlüğü efsanesinin eleştirisi
Birey olarak eylem seçenekleri	Kampanyaları desteklemek zaman, kaynak ve para bağışı yapmak	Kendi pozisyonu gözden geçirmek ve sistemin politik değişim süreçlerine katılmak

Soft ve Critical Global Citizenship Education karşılaştırması (Andreotti'ye göre basitleştirilerek hazırlanmıştır 2006, S. 46 ve akabindeki sayfalar ve Wintersteiner vd. 2015, S. 11)

Bibliyografya

- Andreotti, Vanessa** (2006): Soft versus critical Citizenship Education. In: Policy & Practice – A Development Education Review, 3/2015, S. 40-51.
- BKA (o.J.)**: Nachhaltige Entwicklung – Agenda 2030 / SDGs. Online abrufbar unter: <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/themen/nachhaltige-entwicklung-agenda-2030.html> [zuletzt: 05.03.2022]
- Himmelmann, Gerhard** (2016): Demokratie Lernen als Lebens-, Gesellschafts- und Herrschaftsform. 4. Auflage. Schwalbach/Ts.: Wochenschau Verlag.
- Vereinte Nationen** (2015): Resolution der Generalversammlung, verabschiedet am 25. September 2015. A/RES/70/1. Online abrufbar unter: <https://www.un.org/depts/german/gv-70/band1/ar70001.pdf> [zuletzt: 05.03.2022]
- Wintersteiner, Werner / Grobbauer, Heidi / Diendorfer, Gertraud / Reitmaier-Juárez, Susanne** (2015): Global Citizenship Education. Politische Bildung für die Weltgesellschaft. 2. Auflage. Klagenfurt – Salzburg – Wien: Unesco.

Kitaplar arasında...

**Ungleichheit
In der Klassen Gesellschaft**
Christoph Butterwegge
Papy Rossa

**Handbuch
Kritische Pädagogik**
Eine Einführung in die Erziehungs- und Bildungswissenschaft
Neuausgabe
BELTZ JUVENTA

**Gestohlenes
Leben**
Kinderarmut in Deutschland
Michael Klundt
Papy Rossa

**Devrim Çağı
1789-1848**
Eric Hobsbawm
Dost Yayınları

**Ezilenlerin
Pedagojisi**
Paulo Freire
Ayrıntı Yayınları

**Sosyalizmde Eğitim
Küba**
Celil Denktaş
Ayrıntı Yayınları

Page 33

Çeviri: PoliTeknik

Wolf-D Bukow

Post-rasyonel Sağ

Aşırı sağcılığın popülist modernizasyonu ve sürdürülebilir bir toplumsal ilerleme için doğurduğu sonuçlar

Aşırı sağcılık birden çok kez modernleştirildi, ama bu hiç bir zaman bugün olduğu kadar başarı olmadı. Her ne kadar toplumun temel alanlarında, yönetimde ve federal kurumlarda ve ayrıca bilimlerde yaşamaya devam etse de, aşırı sağcılık İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra pek de görünürde değildi. O ilk kez 15 profesörün imzaladığı Heidelberg Manifestosu (17 Haziran 1981) ile tekrar kamuoyunun önüne çıktı. Bu manifestoda "Alman halkının içine sızılması" ve "yabancılar"dan kaynaklı "aşırı bir yabancı etkisiyle dilimizin, kültürümüzün ve ulusallığımızın bozulması" yeriliyor. Aşırı sağcı düşünüş bu şekilde toplumda adım adım rağbet görür oldu, başta göç tartışmaları çerçevesinde ırk-ulusçu, ama giderek kültürcü bir yaklaşım sergileyerek. Aşırı sağcılık, Samuel P. Huntington¹ sayesinde dünyaya yayılan *kültürcü dönüşüm*e dayanarak, ırkçı temel iletinin ilk gerçek modernizasyonunu başardı, yani klasik ırkçılık, kültürel-ırkçı dönüşümle değişti. 80'li yılların sonunda baş gösteren, iki Almanya'nın birleşmesiyle de bir kez daha ivme kazanan pogromlar (Hoyeswerda, Rostock, Mölln, Solingen), aşırı sağcılığı bu şekilde kamuoyunda gözden kaçmayan ve görünüşe göre orta sınıfta da gizlice sempati uyandıran bir konuma getirdi. Kültürel-ırkçı aşırı sağcılık o günden beri toplumun merkezinde yenden açıkça görülür oldu. Modernleştirilmiş dünya görüşü yerleşik hale geldi ve hemen hemen sıradanlaştı. Hatta bu dünya görüşü politik akımlar içerisinde (AfD) ve resmi makamlardaki çok sayıda nitelikli çalışan için temel bir ayırım noktasına dönüştü. Nitekim bunu on yıllardır süren açık kültürcü-anti İslamcı yönelimli NSU cinayet serisinin soruşturma biçiminde ve hatta yakın zamanda, 19 Şubat 2020'de Hanau'da gerçekleştirilen saldırıda resmi makamların tutumunda görmek olanaklı. Aşırı sağcılığı sıradanlaştırma çabası akademik çevrelerde dahi gözlemlenebiliyor, nitekim Kimlikçiler Hareketi ve son zamanlarda yürütülen kimlik politikaları tartışmaları bunu kanıtlamaktadır. Aşırı sağcılığın küresel ortama dayanan bu modernizasyonu, onun giderek kabul görmesine ve dolayısıyla toplumsal ana akımın bir parçası haline gelmesine katkı sağladı, en radikal sağcı eylemler genelde kınansa da durum bu².

Günümüzde aşırı sağcılığın yeni, ikinci bir modernizasyonunu gözlemleyebiliyoruz. Bu bir kez daha küresel bir akıma dayanarak gerçekleştiriliyor. Öyle ki bu olayda kültürcü bir hareket

üzerinden değil, aksine güncel Korona pandemisi nedeniyle yaygınlaşan, aşılama kuşku duyan bir hareket aracılığıyla modernizasyona gidiliyor, nitekim çoktan küresel ölçekte ilerleyen, popülist yaklaşıma sahip bir akımdır bu. Son modernizasyonda eskimiş ırkçılığın kültürcü reformu gündemdedi, halkın yaşayan bir organizma olduğuna dair klasik kurgu, yerini kültürün yaşayan bir organizma olduğuna dair klasik kurguya bıraktı. Onun temel iletinin yeniden modernizasyonu mu yoksa bu kez aşırı sağcılığın görünümünü baştan sona yeniden formüle etmek mi gündemde? Ve toplumun orta sınıfındaki konumunu sağlamlaştırılmaya devam mı edecek ya da bir olasılık, toplum içerisinde bir bölünme mi yaşanacak ve dolayısıyla şu anda artan oranda saptanabildiği gibi toplum merkezinde gördüğü gizli desteği kaybedecek mi? Aşırı sağcılık bu kez kültürcü değil, duygusal bir hareketi ("Emotionalism")³ dayanak alıyor. Son uyarlamadan farklı olarak, artık kültürcü tarzda, etnik yönünü öne çıkararak toplumun yüceltimi ve akabinde bu sayede yaratılan farklı kültürel yapıların ırkçı değerlendirilmesi değil, aksine toplumun günlük yaşamının kendisinin duygusal yüceltimi ve akabinde ortaya çıkarılan günlük yaşam yapılarının ırkçı değerlendirmesi gündemdedir. Buna iki canlı örnek verilebilir:

a) Şubat 2022'de Ottawa'da tır şoförleri neredeyse üç hafta boyunca kent merkezini kasıtlı olarak bloke etti. ABD'den Kanada'ya geçen tır şoförlerinin aşı belgesi ibraz etmesini isteyen bir hükümet genelgesi protesto ediyorlardı. Ve henüz birkaç gün geçmeden kışatma yayıldı ve "girişken İncil taraftarları, ezoterikçiler, saçmalayan birbirinden farklı kesimler... ayrıca ırkçılar ve Neonaziler gibi yeni protestocular tarafından hızla desteklenmeye başlandı"⁴. Ve hatta sona doğru "Jericho Marşı"⁵ adı verilen bir yürüyüşle parlamentonun çevresinde yedi kez dönüldü, sonunda polis bütün bunlara bir son verdi. Bu öyküde ironik olansa eleştirilen aşı belgesinin sadece Kanada'ya girişlerde değil, ABD'ne girerken de istenmiş olması. Dolayısıyla Amerika'ya seyahat öncesi bu belgeyi gösteremeyen hiç kimse (!) zaten dönemezdi. Yapılan söyleşilerde katılımcılar arasında akademik yolda yürümek isteyen üniversite öğrencilerinin de olduğu görüldü ve bunlar kendi "bedensel" ruh hallerine göre "yukarıdakileri" eleştirmek istiyordu. Ama öte yandan akademik açıdan bakıldığında aşılama karşı değillerdi. Sonunda SZ

gazetesinin haberinde Noemi Claire Lazar'dan⁶ alıntı yapıyor:

"Şu an orada ne olduğunu bilmiyoruz. Ama geçmişin terminolojisiyle olanları betimlerken ne kadar zaman harcarsak, gerçekte olanları anlamak için o kadar uzun süre geçecek... Bu hareketin ortadan kalkacağını düşünmek saflık olur..."

Gerçekten de burada duygusalci temele oturtulmuş ve başka durumlarda akademik-bilimsel yönelim de gösterebilen insanlar tarafından savunulan bir gerçeklik tasarımı maddileşiyor. ABD'den Trump taraftarlarının yoğun bağışlarıyla desteklenmeleri göze çarpıyor.

b) Sosyal psikolog olan Harald Welzer⁷ Kölner Stadtanzeiger gazetesiyle yaptığı bir görüşmede Korona önlemlerine karşı çıkan Korona inkarcıları için benzer bir açıklamada bulunuyor:

"Ben bunu mantıken anlayamıyorum, ama bir bakıma hissedebiliyorum, çünkü korkular gerekçelendirilmek ya da anlaşılacak zorunda olmayan şeylerdir..."

Welzer de duygusalci temele oturtulmuş gerçeklik tasarımına işaret ediyor. Açıklamasında günlük mantığı izleyen gerekçelendirme sekanslarını, iyi bildik gerekçelendirme yöntemlerini ima ediyor. Sözü edilen yöntem alternatif gerçeklik tasarımlarıyla hesap yapıyor ve alternatif pozisyonları tolere etme istekliliğini içeriyor. Her ne kadar bunlar olabildiğince kişinin kendisiyle zıtlıyor ve kişinin rasyonel ve dolayısıyla makul bulduklarından oldukça uzaklaşıyor olsa da. Bu noktada ötekine tam karşı konumdaki gerçeklik tasarımlarına dahi sahip olma hakkı tanınıyor, en azından duygusal bakımdan yük teşkil eden bir durumdan kaynaklı olduğu sürece.

Her iki örnekte ilkece günlük mantıksal anlayışın farklı biçimleri olduğu kabul görüyor ve bu biçimler *otopoietik doğrultulu*, duruma özgü kurallardan kaynaklanıyor. JeanFrançois Lyotard'a göre bu, kendisi için tipik bir postmodern fenomen ifade eden bir ana düşüncedir. Postmodern bilgi üzerine çalışmasında şu notu düşüyor⁸:

"Postmodern bilgi salt iktidarların bir aracı değildir. O farklılıklar için duyarlılığımıza incelik katar ve ölçülemezliğe katlanma becerimizi artırır. O, kendisi gerekçesini uzmanların hemfikir oluşunda değil, aksine kaşiflerinin paralojisinde bulur (bir diğer ifadeyle,

diğerlerinden sapan, somut durumdan kaynaklanan kendine özgü bir mantık WDB)".

Welzer'in günlük mantığı izleyen gerekçelendirme sekanslarına dair düştüğü not sonuç olarak Lazar'ın bulgularıyla örtüşüyor. Her iki olayda da birbirine tam zıt anlamlandırma yaklaşımları şart koşuluyor. Pandeminin yük olduğu, somut günlük ortak yaşam durumunun yeniden yapılandırılmasının hizmetinde bir anlamlandırma yaklaşımıdır bu. Bir anlamlandırma, uzmanların, resmi makamların ve devletin anlatılarına göre yön belirler. O, somut, duygusal ölçekte yük oluşturan günlük yaşam durumunun kendisinden kaynaklanır. Böylece burada değinilen her iki anlamlandırma, kentsel günlük yaşam riskleriyle yüzleşme noktasında birbiriyle rekabet halindeki toplumsal yöntemler üzerinde yükselmektedir. Dolayısıyla burada gerçekten de tipik bir postmodern tasarım söz konusudur. Ama bu iki örnekte somut durumdan kaynaklı anlatıların çeşitliliği öylece gündemde değil, aksine, *birincisi*, tek bir kişinin içindeki anlamlandırmaların çeşitliliği söz konusu. Duruma göre aynı kişiden bir şu anlamlandırmayı ya da bir o anlatıyı meşru anlamlandırma olarak görmesi bekleniyor. Ve *ikinci* olarak, günlük yaşam gerçekliğine dair rasyonel ve duygusal bir tasarım arasındaki bir *kutuplaştırma* gündemdedir. Ve *üçüncü* olarak, duygusal anlamlandırmayı *kutuplaştıran* ve böylece, ruh halini yücelten, ama aynı zamanda farklı durumlarda bambaşka anlamlandırmalar yapabilme hakkını kendine tanıyan bir duygusalci yaklaşım biçimi söz konusudur. Ve gündemde olan *dördüncü* şey, öncelik verilen anlamlandırmanın, toplumsal sorunlarla uğraşmada anlamlandırma yetkisini kendinde gören diğer anlamlandırmalar karşısında tartışmacı-siyasi açıdan değerinin yükseltilmesidir. Ve nitekim bu düşünceyi aşırı sağcı pozisyonlar için çekici kılan da budur. O, sahip oldukları düşünce ve beklentileriyle yukarıdakilere karşı sosyal ağları, daha isabetli bir ifadeyle anlatı topluluklarını harekete geçmeye çağırır.

1 Huntington, Samuel P.: *Kampf der Kulturen. Die Neugestaltung der Weltpolitik im 21. Jahrhundert*. 5. Auflage. Siedler bei Goldmann, München 1998

2 Bukow, Wolf-D.: *Urbanität eine globales Narrativ wird zur Herausforderung*. Kaynak: Meier, Sabine / Schlenker, Kathrin (Hg.): *Teilhabe und Raum. Interdisziplinäre Perspektiven und Annäherungen an Dimensionen von Teilhabe*. Opladen, Toronto: Barbara Budrich Verlag S.37ff.

3 Bu tanım aslen Amerikan sanat eleştirisine aittir.

4 Süddeutsche Zeitung gazetesi, 22.2.2022

5 Jericho-Marşı aslen G. Fr. Händel tarafından bestelenen ve Uwe KrauseLehnitz tarafından üflemeli çalgı orkestrası için hazırlanan bir şenlik yürüyüşüdür. O eski ahite atfta bulunuyor.

6 Ottawa Üniversitesi Sosyal Bilimler bölümünde profesör.

7 Prof. Dr. Harald Welzer, Witten/Herdecke Üniversitesi'nde görev yapıyor ve kamu yararına çalışan Futurzwei Vakfı'nın direktörüdür.

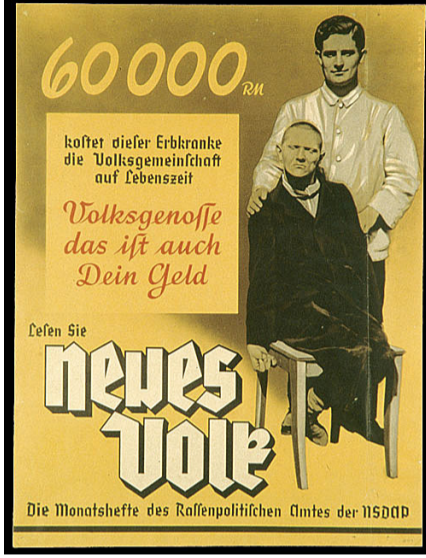
8 JeanFrançois Lyotard: *Das postmoderne Wissen*. Wien 1994. S. 16

Claus Melter

Bielefeld Meslek Yüksekokulu

Çeviri: PoliTeknik

Nasyonal sosyalizmde hasta cinayetleri ve günümüzdeki triyaj tartışmasına ilişkin bir açıklama

Kaynak: Wikimedia Commons: Euthanasie Propaganda

60.000 RM

Kalıtımsal hastalığı olan bu adamın halk birliğine hayat boyu maliyeti işte bu rakam. Halkdaş bu senin de paran.

Korona pandemisinde birçok ülkede triyaj olarak adlandırılan uygulama üzerine tartışılıyor. Bu kavramın kökeni askeri tıbbı dayanıyor. Burada, yeterli kaynağın olmaması nedeniyle hastahanelerde hangi kişi gruplarının önce, hangilerinin de sonra tedavi göreceğine ya da hiç tedavi edilmeyeceğine karar verilmesi söz konusudur.

Böylesi bir acil durumun, aşı, mesafe, el yıkama ve maske ve de tıbbi ve bakıma dönük kaynakların hazır bulundurulması gibi önlemlerle engellenmesi için her şeyin ya da birçok şeyin yapılması gerektiği düşüncesi büyük ölçüde kabul görür.

İkincisi, seçme ya da eleme durumuyla karşılaşıldığında belli bir kişi grubunun sistematik olarak mağdur edilmeyeceği belirtilir. Bu, Şoa'dan, Yahudi nüfusun ve de Sinti ve Romanların ve hasta ve engelli görülen kişi ve diğer grupların Nasyonal sosyalizmde katledilmesinden çıkarılan bir ders olarak görülebilir. Seçme mantığının ayrımcı olmaması isteniyor.

Bu anlamda "engelli" 9 kişi, Alman hastahanelerinde olası bir triyaj durumunda yapılması gerekenlere dair güncel olarak en çok dikkate alınan tavsiyelere karşı anayasa mahkemesine

başvurdu ve yasal düzenlemeler talep etti (<https://taz.de/Ral-Krauthausen-ueber-BVerfG-Urteil/!5821966/>).

Anayasa mahkemesi onları haklı buldu (https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2021/12/rs20211216_1bvr154120.html;jsessionid=3EC4FFD0D7F5E984D0E676281E3BB07A.1_cid507) ve federal hükümeti en kısa zamanda yeni bir düzenleme yapmak üzere sorumluluk altına aldı, çünkü güncel tavsiyelerin etki altında uygulanması, engellenen insanları sistematik olarak mağdur edecek (bkz. <https://www.dw.com/de/behinderten-anwalt-bverfg-triage-urteil-ist-wichtiges-signal/a-60350850>). Mahkeme kararında da yazdığı gibi günümüzde dahi - birçok araştırma ve bilirkişi raporu bunu belgeliyor - engelli insanlara hastahanelerin rutin işlemleri sırasında da sistematik olarak daha kötü bakılıyor ve muamele ediliyor. Nedeni de doktorların ve bakım personellerinin, engelliliğin birçok çeşidi konusunda çok az bilgi sahibi olması.

Bununla birlikte bakım personeli ve doktorların belli kişi gruplarına karşı aşağılayıcı tutum sergileyebileceklerinin dışlanmaması gerektiği buna eklenmelidir. Belirli grupları hedefleyen

insan düşmanlığı, özellikle de engelli düşmanlığı toplumda hâlâ çokça rastlanan bir tutumdur.

Nasyonal sosyalizmde alaycı bir biçimde "ötanazi" (Yunanaca: "güzel ölüm") olarak adlandırılan hasta cinayetleri yeterince sorgulandı mı? İnsanlar Nasyonal sosyalizmde psikiyatri ve hastahanelerde ve de "engelli" insanların kaldığı kurumlarda (bkz. www.krankenmorde-deportationen-bielefeld.de) 300.000 kişinin katledildiğini biliyor mu? Birinci ve ikinci dünya savaşlarında psikiyatrik ve engelli insanların kaldığı kurumlarda sistematik gerçekleştirilen aç bırakarak öldürme olaylarını duyduk mu? (bkz. Faulstich 1998: *Hungersterben in der Psychiatrie. Mit einer Topographie der NS-Psychiatrie*)

Nasyonal sosyalizmde insanların hastalık, engellilik ve çalışabilirlik kriterlerine göre (bkz. Jütte Eckart, Schmuhl, Süß 2011: *Medizin und Nationalsozialismus. Bilanz und Perspektiven der Forschung*) katledilmelerinden nasıl sonuçlar çıkarıyoruz?

Her bir kişinin aynı değerde olduğunu ve tam kapsamlı ve mümkün olan en iyi şekilde sağlık ve gıdadan yararlanmak zorunda olduklarını artık ne zaman anlayacağız? ■

Grafik: Ömer Yaprakçıran

Dr. Ertekin Özcan
Hukukcu/siyasal bilimci

Göçün 60. Yılında Almanya'da Türkiye Kökenli Toplum ve Örgütleri

Örgütlenme olgusu büyük ölçüde içinde yaşanan ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve hukuksal koşulların bir ürünüdür. Almanya'daki toplumu, örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarını birinci etmen olarak büyük ölçüde bu ülkenin yukarıdaki koşul ve etmenleri belirler ve yönlendirir. Ancak Alman kuruluş ve örgütlerinden farklı olarak, azınlıkları ve örgütlerini ikinci etmen olarak geldikleri ülkelerin kültürel, siyasal, iktisadi, toplumsal ve hukuksal koşulları ve üçüncü bir etmen olarak da kendi iç dinamikleri de etkiler.

Almanya'daki Türkiye kökenli toplumunun örgütlenmesi, Türklerin Almanya'ya gelmesiyle başlamaktadır. İlk örgütlenme, yükseköğrenim amacıyla Almanya'ya gelen öğrenciler tarafından kurulan öğrenci dernekleridir. Bunların geçmişi işgücü göçü öncesine, hatta 1. Dünya Savaşı yıllarına kadar uzanmaktadır.

60 yıllık göç sürecini ve örgütlerini dört döneme ayırarak araştırmak olanaklıdır: 1. Göç Dönemi, 2. Aile Birleşimi Dönemi, 3. Yerleşme Dönemi, 4. Türkiye Kökenli Toplum Dönemi.

1. GÖÇ DÖNEMİ

Göç Dönemi 30 Ekim 1961'de Türkiye ile Federal Almanya arasında yapılan İşgücü Göçü Antlaşması tarihinden Almanya'nın petrol krizi nedeniyle işgücü alımını durdurduğu 23 Kasım 1973'e kadar olan dönemi kapsıyor. Bu dönemde 1962 yılında Münih'te bir araya gelen 9 öğrenci derneğinin temsilcileri ATÖF -Almanya Türk Öğrenci Federasyonu'nu kuruyorlar. ATÖF ve üyesi öğrenci derneklerinin üyeleri Almanya'da kurulan işçi derneklerinin kuruluşlarına büyük katkıda bulunmuş ve yönetimlerinde de görev almışlardır.

Göç Döneminin ilk evresinde (1960-1967) ATÖF'ün yanında yalnızca yerel düzeyde "Türk İşçi Dayanışma ve Yardımlaşma Dernekleri"ne rastlanıyor. Bu derneklerin herhangi bir siyasal yönelimleri yoktu. 1967 yılından itibaren gerek ATÖF'te gerekse işçi derneklerinde dünyadaki, Türkiye'deki ve Almanya'daki siyasal ve toplumsal gelişmelere koşut olarak sol ve sağ eğilimli Türkiye kökenli gruplar kent düzeyinde kendi siyasal, ideolojik ve dinsel örgütlerini kurmaya başlıyorlar. Federal düzeyde 1968 yılında solda TİP -Türkiye İşçi Partisi yanlısı ATTF -Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu; sağda ise 1973 yılında Almanya'nın Kempen kentinde MHP Yurtdışı Teşkilatı kuruluyor

2. AİLE BİRLEŞİMİ DÖNEMİ ve ÖRGÜTLENMELER

Aile Birleşimi Dönemi 23 Kasım 1973'ten ağırlıklı olarak Almanya'nın Türklere karşı vize zorunluluğu getirdiği 1 Ekim 1980'e ve özellikle 80'li yılların ortasına kadar devam eden

dönemdir. Almanya'daki işçiler vizenin uygulamaya sokulduğu tarihten önce 10.000'lerce işçi ailesi ve 18 yaşından küçük çocuklarını Almanya'ya getirirler. Türkiye'de 12 Eylül 1980'de yapılan Askeri Faşist Darbe aile birleşiminin ve siyasal baskılar nedeni ile Türkiye'den Almanya'ya sığınmacı olarak gelenlerin sayısı 100 bini bulur. Almanya işçi alımını durdurduğu için işgücü açığı aile birleşimi nedeni ile Almanya'ya gelen eş ve çocuklarla kapatılmaya çalışılır.

Bu dönemde konut sorunu, kültürel, dinsel ihtiyaçların karşılanması, dil sorunu ve dışlanma sorunlarının yanında, aile birleşimi nedeni ile Almanya'ya gelen çocuk ve gençlerin eğitim, öğretim ve meslek eğitimi sorunları ağırlık kazanmaya başlar. Ama federal düzeyde kurulan örgütler ağırlıklı olarak sorunların çözümüne odaklanmaları gerekirken, Almanya'da kalıcılık dü-

maları ile büyük ölçüde kalıcılaştıkları saptanır.

Helmut Schmidt'in başbakanlığındaki SPD/FDP-Hükümeti'nin bu dönem başındaki Göçü sınırlamak, geriye dönüşü teşvik etmek ve entegrasyonu desteklemek yabancılar politikası, 13 Ekim 1982'de Helmut Kohl'un başbakanlığında kurulan Muhafazakâr-Liberal (CDU-CSU-FDP) Federal Hükümeti ile sertleştirilerek, baskıcı, dışlayıcı uygulamalarla sosyal, siyasal, hukuksal alanlarda ve istihdam alanında devam eder. Bu baskıcı dönemi Berlin Yüksek İdare Mahkemesi Yargıcı Dr. Fritz Franz: "Federal Almanya Göçmenler açısından bir polis devletine dönüşmüştür." cümlesi ile dile getirir. Federal Hükümet göçmenlerin, özellikle Türklerin sayısını sınırlamak için 28.11.1983'te "Geri Dönüşü Teşvik Yasası" (Rückkehrhilfegesetz) çıkartır.

GÖÇ DÖNEMİNİN İLK EVRESİNDE (1960- 1967) ATÖF'ÜN YANINDA YALNIZCA YEREL DÜZEYDE "TÜRK İŞÇİ DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEKLERİ"NE RASTLANIYOR

şünülmediği için Türkiye'deki siyasal, ideolojik, dinci akımları ve yapıları yansıtır. Bu dönemde sol yelpazede 1968 ATTF, 1974'te TDF -Avrupa Türkiyeli Demokratik İşçi Dernekleri Federasyonu, 1976'da ATİF -Federal Almanya Türkiyeli İşçi Dernekleri Federasyonu, 1977'de HDF -Sosyal demokrat Halk Dernekleri Federasyonu-Avrupa, ATTF ve TDF'in birleşmesiyle FİDEF -Federal Almanya İşçi Dernekleri Federasyonu, HBF -Halk Birlikleri Federasyonu, 1979'da DEV-YOL, TYBF Türkiye Yurtsever Birlik Federasyonu-, KOMKAR -Kürdistan İşçi Dernekleri Federasyonu ve DİDF -Almanya Türkiyeli Demokratik İşçi Dernekleri Federasyonu kurulur. Sağ yelpazede ise 1973'de kurulan MHP Yurtdışı Teşkilatı kapatıldığından yerine 1978'de ADÜTDF (ATF -Avrupa Demokratik Ülkücü Türk Dernekleri Federasyonu), 1975'te Milli Görüşçü Avrupa Türk Birliği adı ile daha sonra AMGT -Avrupa Milli Görüş Teşkilatı, Süleymanlı Tarikatını destekleyen İKZB -İslam Kültür Merkezleri Birliği (VIKZ), 1978'de Nurculuk Tarikatı, 1979'da HÜR-TÜRK kurulur.

3. YERLEŞME DÖNEMİ VE ÖRGÜTLER

Yerleşme dönemi bir yandan Türkiye'de 12 Eylül 1980'de olan askeri darbe, diğer yandan 1 Ekim 1980'de Almanya'nın Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına karşı koyduğu vize zorunluluğu ile ağır ağır başlayarak ve özellikle 80'li yılların ortasından itibaren artarak devam eder. Bu tarihten itibaren giderek Türkiye kökenli göçmenlerin Almanya'ya yerleşmeleri ve kök sal-

ve kamuoyuna tanıtır. İGİ'nin İstem ve önerileri özet olarak şunları içerir (İGİ, 1981:S. 5): „En az 5 yıldan beri yasalara uygun olarak Federal Almanya ve Batı Berlin'de yaşayan yabancı işçiler ve aileleri için yerleşme hakkı adlı yeni bir yasal statü oluşturulmalıdır. Yerleşme hakkına sahip olan yabancılara hiçbir kısıtlama olmaksızın oturma ve çalışma hakkı, politik katılım hakkı, yani yerel düzeyde seçme ve seçilme hakkı, serbestçe iş yeri açma ve meslek sahibi olma hakkı sağlanmalıdır. Alman vatandaşlığına geçişi kolaylaştırılmalı ve 8 yıl Almanya'da yaşayanlara çifte vatandaşlık hakkı tanınmalı, Göçmen Çocuklarının eğitim, öğretim ve mesleki eğitim durumlarının iyileştirilmesi için Eğitim ve Meslek Eğitim Reformu yapılmalı; göçmenlerin konut gereksinimleri karşılanmalı, belli bölgelere koyulan taşınma yasakları kaldırılmalı, kültürel ve dinsel ihtiyaçların karşılanması sağlanmalıdır.“

Buna benzer görüşleri Batı-Berlin'deki değişik uluslardan sosyal demokrat ve sol görüşlü siyasal örgütlerin „Yabancılar Politikası Çalışma Grubu“nun (Arbeitskreis Ausländerpolitik) 1981'de yaptıkları eşit haklar ve toplumsal uyum çalışmaları ile göçmen örgütleri ve inisiyatif gruplarının çalışmaları izler. Bu öneri ve istemler HDF'nin 17-18 Nisan 1982 tarihlerinde Duisburg kentinde yaptığı Olağanüstü Program ve Tüzük Kurultayında görüşülüp, tartışıldıktan sonra "Yeni bir Yabancılar Politikasının Çerçeve Koşulları" adı altında kabul edilir. Bu görüşler 2 Ekim 1982'de Essen Gruga-Halle'de 6.000 kişinin katıldığı JUSO (SPD Gençlik Örgütü), HDF, İtalyan Sosyalist Partisi, İspanyol Sosyalist Partisi ve Yunanistan Sosyalist partileri Almanya örgütlerinin ve "AWO'nun (Arbeiterwohlfahrt) "Birlikte Yabancı Düşmanlığına Hayır" belgisi altında düzenledikleri "Uluslararası Halklar Festivalinde" kamuoyuna sunulularak tartışılır.

80'li yılların başında başlayan bu çalışmalar, 1983 yılında BTT -Eşit Haklar İçin Berlin Türk Topluluğu, TGB -Berlin Türk Cemaati, 1985'te Berlin Türk Veliler Birliği, Berlin Türk Sağlık Elemanları Derneği, Berlin Türk İşadamları Derneği, Münih Yabancı Veliler Birliği, 1986'da Hamburg'da TGB -Türkiye Göçmenler Birliği-Hamburg ve Hamburg Türk Veliler Birliği'nin kurulması ile devam eder. Bu çalışmalar Federal İçişleri Bakanı Wolfgang Schäuble'nin hazırladığı 1990 tarihindeki Yeni Yabancılar Yasa Tasarısına karşı Türkiye kökenlilerin siyasal, ideolojik görüşlerini geri plana atarak Almanya'nın onlarca kentinde 30-31 Mart 1990 tarihlerinde yapılan 100 binin üzerinde göçmenin katıldığı protesto yürüyüş ve mitingleri ile doruğa çıkar. İki Almanya'nın birleşmesi ile artan ırkçı saldırılar ve katli-

4. EŞİT HAK VE UYGULAMALARA YÖNELİK ÖRGÜTLENMELER

Yerleşme döneminin başından itibaren Türkiye kökenli göçmenlerin bir bölümü Federal Almanya'nın fiilen bir göçmen ülkesine dönüştüğünü ve göçmenlerin çok büyük bölümünün Türkiye'ye geri dönmeyeceklerini; bu nedenle Almanya'daki sorunları saptamaya ve çözmeye katkıda bulunmak için örgütlere gereksinim olduğunu savunur. Bu konuda ilk girişim Mayıs 1980'de Berlin'de "Eşit Haklar ve Toplumsal Uyuşum Çalışma Grubu" (İGİ -Initiativkreis Gleichberechtigung und "Integration") ile olur. Berlin'deki dernek, sendika temsilcileri, bilim insanları, sosyal hizmet uzmanları ve gazetecilerden oluşan İGİ bir yıl çalışarak 1981'in Mayıs'ında "Yabancıların, Yabancılar Politikasına İlişkin Görüşleri"ni basına

amlar, özellikle Mölln ve Solingen katliamlarından sonra artan yabancı düşmanlığı, Türk düşmanlığı ve ırkçılığa ve saldırılar ve katliamlara karşı Türkiye kökenli toplumun bilinçli kesimlerinin daha iyi mücadele vermek için federal düzeyde örgütler kurmalarında etkili olur.

1990'lı yılların ortalarına doğru federal düzeyde Türkiye'ye yönelik çalışma yapan siyasal, ideolojik ve dinsel federasyonların yanında, tamamen Almanya'daki sorunların çözümüne yönelik çalışmalara odaklanan federal düzeyde Türkiye kökenli örgütler kurulur.

Bunlardan en önemlisi 20 Mart 1994 tarihinde BETB -Berlin Türkiye Göçmenler Birliği ve TGB -Hamburg Türkiye Göçmenler Birliği'nin çağrıları ile Almanya'nın değişik kentlerinden gelen Eyalet Türkiye Göçmen Birlikleri ve Türk Toplumunu örgütlerinin 20 Mart 1994'te Hamburg'da yapılan Genel Kurul'da Dr. Ertekin Özcan'ın genel başkanlığında kurulan TGD -Almanya Türk Toplumudur (Türkische Gemeinde in Deutschland). TGD'nin 21 aylık örgüt-

leşme ve genişleme çalışmalarından sonra 2-4 Aralık 1995 tarihinde yapılan Büyük Kurultayda genel başkanlığa seçilen Prof. Dr. Hakkı Keskin* ile kamuoyuna yönelik çalışmalar hızla devam eder.

TGD Kurucu genel başkanı Dr. Ertekin Özcan 2-4 Aralık 1995'te yapılan Kurultay'da 21 aylık çalışmaları kapsayan Genel Yönetim Kurulu Raporunu sunarak TGD'nin nasıl bir kuruluş olduğunu şöyle açıklar. „TGD -Almanya Türk Toplumunu, partiler üstü, çoğulcu ve özerk bir kuruluştur. Özgürlükçü demokratik hukuk devleti ilkelerine bağlıdır. Kimden ve hangi gerekçeyle gelirse gelsin kaba kuvveti ve ırkçılığı reddeder ve bu eğilimdeki kuruluş ve kişilerle ilişkiye girmez.“ (TGD Leidfaden/Elkitabı: Mayıs 1996, S 35-37).

TGD Alman yurttaşlığına geçişin kolaylaştırılması, çifte yurttaşlığın sağlanması, çocukların eğitim, öğretim, meslek öğrenim koşullarının iyileştirilmesi ve çocuklara hem Almanca hem de Türkçenin en iyi şekilde öğretilmesi, ırkçılığa, yabancı, Türk, İslam ve Musevi

düşmanlığına ve de daha bir çok alanda yaptığı çalışma ve kampanyalarla Türkiye kökenli toplumun en canalcı sorunlarının çözümüne katkı sağlar ve büyük projeler gerçekleştirir. Bunları yaparken Türkiye kökenli toplumun önemli bölümünü de harekete geçirecek hem onların hem Federal Almanya siyasal partilerinin ve sivil toplum kuruluşlarının, Federal Hükümetin ve eyalet hükümetlerinin hem de Türkiye Cumhuriyeti yetkililerinin takdirini kazanır.

Bu dönemde Türkiye kökenli toplumun çocuk ve gençlerinin eğitim ve öğretimi alanında 1995'te FÖTED -Almanya Türk Veli Dernekleri Federasyonu; ATÖF -Almanya Türk Öğretmenler Federasyonu, Yüksek öğrenim ve akademisyenlerle ilgili 1996'dan itibaren BTS, ATAK ve EATA, işveren ve serbest meslek alanında ATİAD, TİDAF, TDU, BTEU, Türk-Alman Ticaret ve Sanayi Odası, MÜSIAD, ATİYAB, BUV ve YKK gibi örgütler kurulur.

Ancak yine de Almanya'da 60 yıllık göç süreci içerisinde bugün geldi-

ğimiz noktada Türkiye kökenli Toplum, bir yanda Almanya, diğer yanda Türkiye'nin siyasal, sosyal, kültürel ve dinsel koşulları ve etkileri arasında sınırlanmış ve yeterli ölçüde kendine özgü bir TÜRKİYE KÖKENLİ TOPLUM bilinci yaratamamıştır. Almanya'da yaklaşık 6.000 örgütün federal düzeydeki çatı kuruluşlarının çok büyük bir bölümü siyasal görüş, ideoloji, cemaat ve tarihsel prangalarını koparamamış ve genel olarak Almanya'daki on yıllardır karşılaşılan yığınla somut sorunlarını birlikte çözmeye odaklanamamışlardır. Umalım önümüzdeki on yılda bu odaklanmayı gerçekleştirerek eşit hak ve uygulamalara biraz daha yaklaşabilelim.

* TGD'ye 20 Mart 1994'ten 2 Aralık 1995'e kadar Dr. Ertekin Özcan'ın, 2 Aralık 1995'ten 2005 dek Prof. Dr. Hakkı Keskin'in, 2005'ten 2014'e değin Kenan Kolat genel başkan olarak; 2014-2015 yılları arasında Gökay Sofuoğlu ve Safer Çınar, 2015-2017 arasında Gökay Sofuoğlu ve Aysun Özdemir Eş Genel Başkan olarak görev yaptılar. 2017'den bu yana Gökay Sofuoğlu ve Atilla Karabörklü Eş Genel Başkan olarak bu görevi yapıyor.

Havva Engin | Heidelberg Pedagoji Yüksekokulu

“Konuk işçi”den “Göçmen”e - Göç toplumunda kavramsal konumlandırmalar -

[Bir Deneme]

Almanya göç toplumu olduğuna kabullenmek için neredeyse bir yarım yüzyıla ihtiyaç duydu. Uzun süren bu kaçınmacı tutum büyük sonuçlar doğurdu - gerek göçmenlerin siyasal-toplumsal konumları, gerekse de onlara yöneltilen dilsel isatlar açısından. Aşağıda buna ilişkin tarihsel gelişmeler yaygın kavramların boylu boyunca, göç alan toplumun damgalama ve kimlik atıflarına ilişkin dinamiklerin taslağını çizmek üzere betimlenecek.

Yaygın kavramların boylu boyunca görülen gelişim çizgisi

Artsüremli bakış 1960'lı yıllarla başlıyor, çünkü Federal Almanya Cumhuriyeti'nin kolektif bilincinde “konuk işçi hareketi” günümüze dek “modern” göç tarihinin başlangıcını işaretler.

“Konuk işçi” tabirinin tesadüfen seçilmediği biliniyor, aksine bu tabirle, göç alan topluma bu insanların “konuk” olarak belli bir süre için geldikleri ve işler tamamlandıktan sonra derhal dönecekleri şeklinde bilinçli olarak bir mesaj verilmek isteniyordu. Aslında Almanya'nın henüz 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın ilk yarısında yabancı işgücü ile teması ve deneyimi vardı, örneğin kömür ocakları ve çelik sanayisinde çalışmak üzere 1890'lardan itibaren büyük sayıda gelen Polonyalı işçilerle ya da 1938-1943 yılları arasında Nazi Almanyası'nda, çelik sanayisinde çalışmak üzere İtalya'dan gelen yabancı işçiler. İlginç bir şekilde bu işgücü göçüne dair kolektif hafıza oldukça zayıf ve “konuk işçi göçü”nün gölgesinde kalıyor.

1970'lerin başında ekonominin baskısıyla konuk işçilerle yapılan sözleşmelerdeki süre kaldırılınca, bu işçiler

aile üyelerini ülkeye getirme fırsatı buldu - konuklar yerleşik hale geldi ve böylece kent toplumunda görünür oldu. Bu gelişime ile de statüleri değişti: Artık “yabancılar”dan söz ediliyordu. Onlar toplum içinde pek kabul görmedi, dolayısıyla siyaset 1983'te parasal teşviklerle geri dönmelerini sağlamaya çalıştı, ancak bu kısmen bile başarılı olmadı. İlerleyen yıllarda yabancı düşmanlığı arttı, öyle ki sendikalar “arkadaşım bir yabancı” gibi dayanışma kampanyaları başlattı. Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla birlikte Doğu Almanya'nın Vietnam ve Mozambikli yeni göçmen grupları yeniden birleşen Almanya'ya kabul edildi. O yıllarda göçmenleri geldikleri ülkelere göre tanımlamak yaygınlaştı: “Türkler”, “Vietnamlılar” ya da “Yugoslavlar”dan söz ediliyordu.

11 Eylül 2001 terör saldırıları ise bir dönüm noktası oluşturuyordu: Göçmenlerin büyük bir bölümü bir anda dini aidiyeti üzerinden “tanımlanır” hale geldi. Bugüne kadar en etkili kategorilerden biri olan “Müslüman” kategorisi oluştu.

Henüz birkaç yıl sonra, somut olarak 2005'te, Almanya'da göçmenler için yeni bir tanım devreye sokuldu: “Göç kökenli insanlar”. Bu tanım, PISA ve TIMSS gibi eğitim araştırmalarına katılım çerçevesinde, uluslararası perspektifin belirlediği bir öğrenci grubunun - göç kökenli öğrenciler - Almanya'da mevcut olmadığının ortaya çıkması nedeniyle oluşturuldu, çünkü o zamana kadar öğrencileri kaydederken başlıca kategori onların pasaportlarında belirtilen aidiyetti.

Bu durum 2005'in temsili nüfus sa-

yımında katılımcıların göç kökenliliğinin ilk kez kayıt altına alınmasında etkili oldu ve burada doğum yeri ve söz konusu kişinin ya da ebeveynlerinin pasaportunda belirtilen aidiyet temel alınmıştır. O sırada “göç kökenlilik” göç geçmişi bulunan insanların büyük bir bölümü açısından “sınıflandırmak” için ana kategoriye dönüştü ve çok doğalmışçasına bu farklı bağlamlarda, örneğin okul istatistiklerinde, idari dokümanlarda, ama aynı zamanda politika da kullanılıyor.

Güncel olarak bu kategori sert bir şekilde eleştiriliyor. “Göçmen” olarak adlandırılan ve kategorize edilen insanlar onun belirgin olmadığı suçlamasında bulunuyor. Çünkü eleştirilenlere göre o bir yandan farklı kuşaklardan oluşan heterojen bir insan grubunu kapsıyor ve bu nedenle doğruluk payı kuşkulu, öte yandan artan oranda politik, sivil toplumsal ve pedagojik dışlamanın bir aracı haline dönüşmüş durumda ve böylece katılımı engellemekte.

Belirtilen kavramsal atıfların politik gelişme ve önlemlerden ve de toplumsal reaksiyonlardan çözülmüş olarak görülemeyeceğini saptamak gerekir, daha açık bir ifadeyle: Kavramlar kilit olaylara gösterilen toplumsal reaksiyonlardan türemiştir. Göçmenlerin, aileleriyle birlikte ülkeye yerleştiklerinde, sosyal ve hukuksal sıralamadaki konumlarının değişmiş olmasına örnek niteliğinde işaret edilmiş olsun. Çünkü artık onlar “sosyal sınıf”ları üzerinden, yani “işçi” olarak “okunamıyordu”, aksine şimdi pasaport aidiyetleri üzerinden “yabancı” olarak saptanıyorlardı.

11 Eylül'de toplumun gösterdiği tep-

ki de göçmenlerin büyük bir bölümü için yapılan atıflardaki değişimin çok çabuk gerçekleştiğini gösteriyor, zira İslam dinine aidiyetleri günümüze dek süren baskın kategoriye dönüşmüştü.

Birçok “yerli” için “göç kökenlilik” kategorisi zor, muhtemelen “demografik bir kategori” olarak soyut kalıyor. Bu nedenle farklı bağlamlarda “yabancılar”, “mültecilerden”, “Türklerden”, “Doğu Avrupalılardan”, “Müslümanlardan” söz ediliyor - artık hangi atfın hangi vesile ve duruma uygun ya da açıklayıcı olduğuna bakılarak bu yapılıyor. Dolayısıyla gelecekte göçmenlerin kavramsal sınıflandırmasına, bir diğer ifadeyle kategorilere ayrılmasına ilişkin dinamiklerin beklenebileceğinden hareket edilebilir.

Özetle, son altmış yılda, göçmenlere verilen adlar ve tabi tutuldukları toplumsal sınıflandırmaların farklı tasarımlar aracılığıyla yapıldığını saptamak mümkün. Bu sınıflandırmaya sosyal katman aidiyetiyle başlandı (“konuk işçi”), pasaportunda belirtilen aidiyet onu takip etti (“yabancı”), etnik köken (“Türk”, “Vietnamlı”), din (“Müslüman”) ve doğum yeri artı pasaportunda belirtilen aidiyet (“göç kökenlilik”).

Bu kategoriler özellikle ayrımları ortaya çıkarmayı amaçlıyor ve farkları odak noktasına yerleştiriyor ve bunu göçmenlerin “değişik oluşunun” devamını toplumsal ve politik bağlamlarda meşrulaştırabilmek için sürekli yeni kategoriler oluşturarak yapıyor - adreslenmişlerin devam eden direnişine rağmen bu yapılıyor ve onlar elbette ki bu “etiketlenmenin” dışlayıcı ve ayrımcı tahrikini kavıyor. ■

HIÇ KİMSEYE SANAT

ÖMER YAPRAKKIRAN

Schirn Kunsthalle Frankfurt müzesi, Nazi rejiminin dışladığı, aşağıladığı "Soysuz Sanat" olarak yaftaladığı sanatçıların eserlerini 4 Mart - 6 Haziran 2022 tarihlerinde sanatseverlere sunuyor.

1933'te iktidara gelen Naziler 1945 savaşta yok edilene kadar Almanya'da tüm sanat etkinlikleri kontrol altına aldılar. Joseph Goebbels tarafından 22 Eylül 1933'te çıkarılan kanunla "İmparatorluk Kültür Odası ve İmparatorluk Güzel Sanatlar Odası" [Reichskulturkammer ve Reichskammer der bildenden Künste (RKK)] adı altında, tüm kültür ve sanat etkinliklerini kontrol etmek, hizaya getirmek, sanatçıların sosyal ve ekonomik konularını yönlendirerek baskı altına almak amacıyla kuruldu.

Özellikle dinleri, ırk aidiyetleri ve politik görüşlerinden dolayı baskı ve tehdit altına alınan sanatçılar ülkelerini terketmek, sürgüne gitmek zorunda kaldılar. Sergi, esas sorun olarak sanatları aşağılanan, sanatlarını icra etmeleri engellenen, sergi açtırılmayarak yaşam alanları yok edilen, buna rağmen ülkeyi terketmeyip yurtlarında kalan sanatçıların ne gibi zorluklarla karşılaştıkları, geliştirdikleri stratejilerle, çözümler yaratarak, boyun eğmeden ve rejime yanaşmadan ve onu redederek varoluşlarını sürdürmelerini göstermeyi amaçlıyor.

Yaşam ve çalışma şart ve olanakları ellerinden alınan sanatçıların, toplumdan izole edilmeleri, yapıtlarını topluma ulaştıramama ve sanat çevreleri ile temas kuramamaları yapıtlarını belirleyen en önemli etkenlerdi. Bunların sonucunda da "dışlanma" ya da "içe dönme, iç göç" durumları oluştu. Bu da

her sanatçının sahip olduğu kişisel şart ve olanaklar nedeniyle ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

Sergide 14 sanatçı var. Eserlerinde yalnızca ilgisizlik, durgunluk ve umutsuzluk konuları değil, baskıcı Nazi rejimine karşı çıkışlarının, her sanatçının özgün şekilde betimlemeleri de var. Ağırlıklı olarak tek oluşu, tekliği, sanatçı kişiliği vurgulamak amacıyla ne konusal/içerik, ne de tarihsel/kronolojik sıralama gözetilmemiş. Herhangi bir sanat akımı olarak sınıflandırmak yerine, her sanatçının kişisel tavrını/duruşunu yansıtmaya amacıyla yaklaşık 140 tablo, heykel, çizim ve fotoğraflarla Nazi rejiminin resmi anlayışı dışında varolan, ne yazık ki halktan, sanatseverlerden uzakta kalmak zorunda olan Sanatçılar: Willi Baumeister, Otto Dix, Hans und Lea Grundig, Werner Heldt, Hannah Höch, Marta Hoepffner, Karl Hofer, Edmund Kesting, Jeanne Mammen, Ernst Wilhelm Nay, Franz Radziwill, Hans Uhlmann ve Fritz Winter.

Schirn Müzesi, eserleri resmi ve özel koleksiyonlar, Berlin Milli Galeri, Dresden Devlet Sanat Koleksiyonları, Nürnberg Alman Milli Müzesi, Köln Ernst Wilhelm Nay Vakfı, Jeanne Mammen Vakfı, Berlin Şehir Müzesi ve Stuttgart Sanat Müzesi'nden aldı.

Schirn Müze müdürü Dr. Philipp Demandt: "Kimseye Sanat" özel, özgün bir isim, sergi de özel bir sergi. Zaman dili mi olarak 1933 - 1945 yıllarını içeriyor.

Alman sanat tarihi açısından meydan okuyan, karmaşık bir zaman dilimi. Sürgündeki sanatçılar üzerine son yıllarda önemli araştırmalar yapıldı. Aynı şeyi Almanya'da kalıp yurtdışına gitmeyen sanatçılar için söylemek olanak dışı. Ve hâlâ bu konuda yeterli araştırmaya istekli de değiliz. Bu sergi ile bugüne kadar süren çekingen şüphelik tavrımı bırakarak, o yıllardaki güç şartlar altında oluşan sanatı ve sanatçıları daha iyi anlamak, anlatmak amacındayız. Böylelikle Schirn bir kez daha, 20 yüzyıl ile günümüze köprü kurmaktadır...

Serginin küratörü Dr. Ilka Voermann: *Nazi rejimi döneminde Almanya'da kalan sanatçıları herhangi bir akım ya da sanat grubu içine koymak çok kolay değil. Bazı yapıtlar ilgi görüyordu ama yapıtları sırasında nasıl bir süreçten geçtiğini bilemiyoruz. Günümüze kadar sanatçı ve yapıtları yeterli kadar sergilenmedi, gösterilmedi. Daha da önemlisi kritik bir yaklaşımla, çağın farklılaştırılmış göstergesi olan yaşam öykülerinin karşılaştırılması yapılmadı... Genellikle sanatçıların dışlanmalarını sanatlarından daha çok hangi dinden oldukları, ırk ve soy aidiyetleri, cinsiyeti, homoseksüel olup olmadıkları ya da politik görüşlerinden di.*

Açıkça ortaya çıkan o ki, Nazi kültür politikasının sonucu olan sistemle uyumlu olmak, soysuz sanatçı olarak damgalanmak, propaganda türü yapıtlarla rejime hizmet etmek sanatçıların

yaşam şartları, hayatın realitesi, dünya görüşleri ile uyuşmuyordu. Yapılacak her ilişkilendirme, her dışlama farklı olarak ele alınmalı ve sanatçılar ve yapıtları yakından incelenmeli...

Hans ve Lea Grundig

Almanya dışına kaçma imkânları olmasına rağmen, direnmek ve karşı koymak için yurtlarında kaldılar. Tüm tehlikelere, baskılara Yahudi ve inancı bir komünist olan Hans ve eşi Lea Grundig Nazi rejimine karşı yeraltı faaliyetlerinde bulundu. Yaşadıklarını ve baskı ortamını olacakları bilen bir ileri görüşle, güzelleştirmeden yalın bir gerçeklikle yapıtlarında yansıttılar. Hans Grundig'in sanat açısından en üretken ve verimli dönemi 1933'dan 1940'a kadar tutuklu kaldığı Sachsenhausen toplama kampında oldu. İzolasyon, tehdit ve korkuları betimleyen "Ayılar ve Kurtlar" tablosu ve "Hayvanlar ve İnsanlar" adlı gravür serisi bu döneme aittir.

Lea Grundig vatana ihanete hazırlık suçlamasıyla tutuklanır. Bu dönemde yaptığı antifasist grafik yapıtları serisinden bazıları: Suçlu yine Yahudi, Gamlı Haç Altında vb...

Ayrılıklar, toplama kampında geçen tutsaklıklar, kaçma zorunluğu... Savaş sonrası 1949'ta Dresden'de tekrar bir araya geldiler. Ömürlerinin kalan kısmını Almanya'da geçirdiler...

